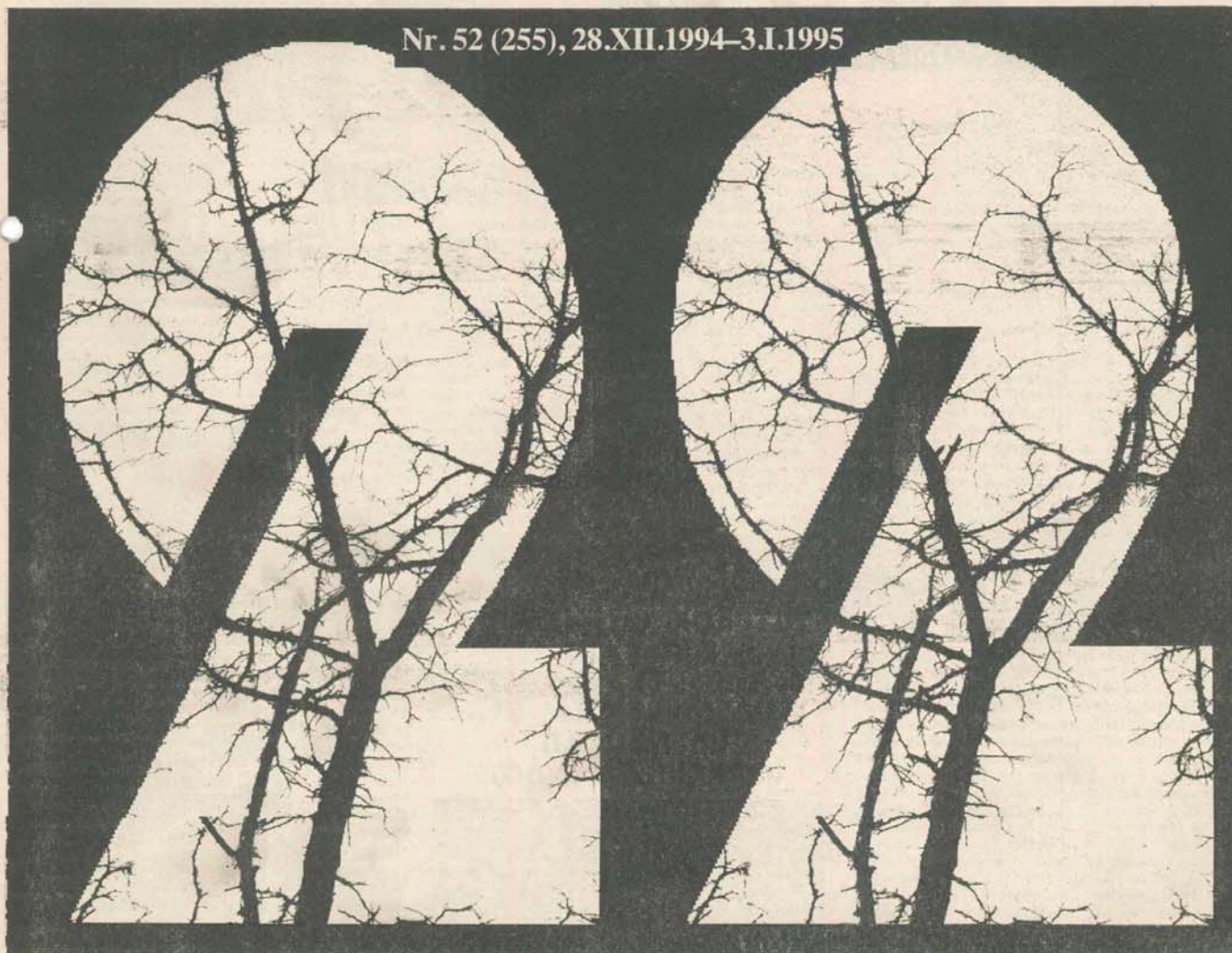

LA MULȚI ANI!

Nr. 52 (255), 28.XII.1994-3.I.1995

**Asociațiile
studentești
5 ani de existență** pag. 8-9

**Crăciun american
Correspondență
din Washington
de la Gabriela Adameșteanu** pag. 11

**S-auzim numai de
bine în 1995
cu N.C. Munteanu** pag. 5

În urmă cu aproape cinci ani, în seara zilei de 26 ianuarie 1990, cu câteva ore înaintea trimiterii șpalturilor celui de-al doilea număr al revistei „22”, editorialul pregătit cu acel prilej a fost înlocuit în *extremis*. Trei membri ai GDS s-au simțit datori să-și exprime opinia față de semnele de ultimă oră ale unor evoluții surprinzătoare și nefirești. Citez: „(1) Printr-o reacție psihologică firească a omului de pe stradă, trecutul politic comunist al unora dintre actualii lideri ai Frontului este protejată asupra profilului pe care un eventual regim l-ar putea lua sub conducerea sa. (...) (2) FSN încearcă să transforme o formă politică tranzitorie într-o structură politică ce ar putea să acapareze puterea pe termen lung. (3) Declarațiile factorilor responsabili, ale liderilor Frontului, cu privire la originalitatea unei democrații românești superioare altor forme, cu privire la perimarea pluralismului de partide amintesc nu numai retorica, dar și logica unui discurs politic discreditat”.

Această judecată sumară a fost privită mai târziu drept profetică. Precizia ei, atunci, se datora probabil și statutului Grupului, suficient de apropiat de evenimente (ca să fie informat), dar suficient de detașat de competițiile pe care aceste evenimente le produceau. A urmat o perioadă când glasul GDS și al revistei „22” a fost determinat și de sprijinul dat

GABRIEL ANDREESCU Apel la luciditate

unor forțe politice de opoziție. În condițiile în care echipa care preluase puterea trădase așteptările revoluției, participarea la dezvoltarea unei clase politice alternative păruse multora dintre membrii GDS o manifestare firească și necesară.

Dar de cel puțin doi ani, tabla de joc pe care se mișcă lumea politică pare stabilă. Mai mult, ea este blocată în reguli de joc, și în obiective, care se dovedesc din ce în ce mai depărtate de sensul existenței sale.

Astăzi, la cinci ani de la înființarea GDS (impliniți pe 30 decembrie), neparticiparea GDS la competiția politică și statutul social al membrilor săi îmi par cadrul resuscitării unei mai vechi obligații: apelul la luciditate. Absența lucidității în tratarea intereselor publice îmi pare handicapul major al societății noastre.

Legătura dintre oameni și interesele publice este mediată de doi principali factori: de clasa poli-

tică creată în acești ani și de presă. O mare parte a acestei preșe a devenit o prelungire a instrumentului politic. Într-o unitate demnă de o cauză mai bună, liderii celor două instituții „fundamentale ale democrației” sînt responsabili pentru falsificarea vieții publice, pentru înlocuirea problemelor reale cu frivolități și fantasmе. Pentru ei, problemele țării se rezolvă prin eseuri ținute în Parlament, prin declarații și comunicate patetice. Antipațiile personale, iritările, nazurile, într-un cuvînt, vedetismele țin scena publică a acestei țări care se află de fapt la o răscruce istorică. Viața adîncă a societății — fie că este vorba despre o grevă în industria alimentară, fie că are loc un conflict diplomatic în zonă, fie că infectarea copiilor cu HIV continuă — este tratată (cînd este!) stereotip, pînă la desființare. Dezvoltare durabilă, jurisprudența Curții Europene, multiculturalitate, știința rezolvării conflictelor? Par să nu existe. Cei mai cultivați se mai referă la Nae Ionescu, la declarația de la Alba Iulia, la Ion Mihalache sau Iuliu Maniu. Din 1995 am devenit asociați la Uniunea Europeană. Ar fi trebuit să avem o generație de administratori specializați în stufoasa ei ramificație de proceduri și legi și iată că buchisim mai departe manuale depășite de istorie.

Iată de ce aș ura ca Noul An să fie, mai întîi de toate, un An de luciditate.

Stimați redactori,

Aș vrea, de data aceasta, să vă povestesc câteva impresii despre o repetiție de „mineriadă”. (...) În decembrie 1989 am făcut parte din acele gărzi „patriotice” trimise la Timișoara. Lucram, și încă mai lucrez, la un institut de cercetare de pe platforma Uzinei Electroputere și eram cuprins într-un pluton de „gărzi”. În noaptea de miercuri spre joi (20 spre 21 decembrie) am fost anunțat prin telefon să mă prezint la institut, pentru că este o alarmă.

Văzusem în seara anterioară discursul lui Ceaușescu la televizor și deja obișnuitele reportaje cu oameni ai muncii care infierau evenimentele din Timișoara.

Mă gîndeam că, în virtutea stării de urgență, ne chemau pentru a întări paza uzinei, care și așa era supraasigurată cu muncitori. Unii colegi au fost anunțați, se pare, să vină la serviciu pentru a finaliza mai repede lucrările scadente. În institut era o atmosferă sumbră, conspirativă și circulau tot felul de presupuneri asupra scopului convocării noastre.

Ne-au echipat și ne-au spus că mergem la Filiași, unde două fabrici erau din aceeași centrală cu Electroputere, pentru pază. Bineînțeles că directorul și secretarul de partid știau adevărul. Am dat cite un telefon acasă și am fost urcați într-un autobuz adus în curtea uzinei. Piața Gării era plină de autobuze, oameni îmbrăcați în uniforme de gărzi și, bineînțeles, mulți milițieni. Atunci am remarcat bitele și bucățile de cabluri groase cu care erau dotați unii. „Uneltele” fuseseră confecționate în noaptea aceea. Cine dorea, putea să cumpere piine și parizer, deși era ora două noaptea. Am urcat în tren și am plecat. Abia atunci ne-am dat seama că toți conducătorii dispăruseră. Gîndindu-ne mai bine, am observat că nu toată lumea fusese chemată și unii se mai eschivaseră. La primul semnal, cînd trenul a oprit un minut, cițiva au coborît repede. Supunerea era aproape deplină. Ne-am dat seama că mergem la Timișoara, dar nici o crîcnire.

După ivirea zorilor am început să vedem că prin sate nu era nici o mișcare. În Caransebeș am avut prima informație directă despre Revoluție. Oamenii erau la Primărie, solidari cu timișorenii. Acolo, în gară, am văzut vreo trei trenuri pline cu „gărzi” și am aflat despre altele care trecuseră deja.

În cursul dimineții au mai trecut câteva. Ne-am lăsat duși mai departe spre Timișoara, dar pe o cale ocolită. Cînd ne-am apropiat de destinație am văzut lozincile „clasice” aruncate. În special cele în care apărea numit Ceaușescu. Am fost garati pe o linie depărtată de peronul principal. Locomotivele au fost retrase în depou și mecanicii nu au mai vrut să lucreze. Nimeni nu ne spunea nimic, deși ulterior am aflat că acolo au fost și activiști de partid cu funcții mari, dar au stat ascunși. Abia într-un tirziu a apărut grăbit un ofițer de armată, preocupat mai mult de a nu fi observat. Cițiva muncitori erau nerăbdători să-și folosească bitele și i-au cerut lămuriri, dar răspunsul a fost să stăm liniștiți în tren. Și dus a fost. Între timp începuseră a se auzi scandările timișorenilor, în special impresionantul, pentru acea oră, strigăt: „Nu vă fie frică, Ceaușescu pică!”.

Timișorenii s-au apropiat de trenuri și ne-au cerut să ne solidarizăm cu ei. Erau cu steagurile decupate și ne întrebau de ce am venit, pentru că acolo nu a fost nimic din ceea ce anunțase Ceaușescu: jafuri, banditism. Erau oameni răgușiți, evident marcați de boseala acumulată în acele zile și nopți de manifestație. Ne implorau ca măcar să mergem să vedem centrul orașului, urmele gloantelor.

Ne chemau în primul oraș liber din România. Ne invitau să fim liberi. „Oaspeții” ezitau. Au început

să se plîngă de faptul că au fost luați de acasă pe nemîncate. Timișorenii i-au invitat în oraș, unde vor găsi găzduire. Și oamenii s-au dus. Au mai și rămas. Personal, nu am avut curaj, avînd în gînd numai să mă întorc mai repede acasă. Îmi era teamă că, fiind în uniformă, puteam fi ușor interceptat, mai ales că nu puteam recunoaște securității în civil. Cei care ne invitau pe lingă trenuri am rămas și mai puțini, pentru că între timp oamenii descoperiseră pe lingă gară magazine aprovizionate cu mezeluri. S-a aflat de mitingul de la București și ne-a crescut speranța. Pe la ora 15 a apărut comandantul „corpului expediționar”, care, foarte discret, ne anunța că ne vom întoarce, dar numai după revenirea tuturor celor răspîndiți prin Timișoara. Și iată-i și pe cei care au avut curajul să meargă în centrul orașului. Povesteau plini de entuziasm atmosfera minunată pe care o găsiseră. Au fost întimpinați cu bucurie. Li s-au oferit haine pentru a-și acoperi uniforma, li s-a oferit mîncare, au fost chiar invitați la microfon în Piața Operei. Timișorenii de toate vîrstele ofereau ajutor cui avea nevoie și trăiau în stradă exuberanță dobîndirii libertății. Erau împreună la bine, așa cum fuseseră împreună la greu. Regretam lașitatea mea și faptul că nu fuse-

REDACȚIA REVISTEI
"22" UREAZĂ
TUTUROR CITITORILOR
DIN ȚARĂ
ȘI DIN STRĂINĂTATE
LA MULȚI ANI ȘI
UN NOU AN
IMPREUNĂ CU NOI!

sem și eu acolo. Bineînțeles că s-au găsit și unii care să ceară pachete de „Vikend”, țigările sirbești comercializate pe atunci de sirbi. Unii se gîndeau cît vor obține pe blugii pe care-i primiseră ca să-i îmbrace. Am pornit spre casă, dar după o oră am fost întorși din drum. Zvonuri de contramandare a ordinului inițial. Dar am revenit în Timișoara doar pentru a ne încadra pe altă linie. Seara tirziu am ajuns în Caransebeș. Deja și aici manifestații izbîndite și aveau vești bune și de la Lugoj. Ne-au întimpinat în gară cu lozincile bine cunoscute de-acum. Îmi era teamă și rușine de impresia penibilă pe care o lăsam. (...) În Craiova am coborît repede; ni s-a spus că avem la dispoziție autobuze pentru a ne duce acasă. Dar am avut imaginea deprimantă a celor care coborau din tren cu păslele pline de batioane de salam, de piine. Erau încîntați de expediție!

A doua zi au avut loc manifestații similare cu cele din alte orașe: coloană de demonstrații pornită de pe platforma de est a orașului (Olteit, ITMA, IUG, Avioane, Electroputere), asaltul Comitetului Județean PCR etc.

Se pare că totuși „mineriada” *avant la lettre* a avut și efectul bun al trezirii conștiinței. Între timp ajunsese în Craiova și un grup de timișorenii. Și aici a fost armată masată în jurul primului-secretar (Ion Traian Ștefănescu), dar fără incidente. Au mai fost și porți de fabrici sudate, încercarea de a reține oamenii la locul de muncă, cu motivarea: „Să nu vi se întîmple ceva!”. Dar în ziua de 22 a început și la noi lupta aceea neștiută cu „teroriștii”. Chiar la mitingul inițial, pe la ora 15 s-a zvonit că s-a spart o conductă de gaz și toată lumea a fugit panicat din fața Consiliului Județean. Iar seara au început gloanțele din toate direcțiile. (...)

Apoi, FSN local cu domnul Oliviu Gherman, pe atunci independent; domnul Tudor Gheorghe, foarte popular încă, era cel pe care-l știam. Chiar și domnul Marin Sorescu, care a rostit replica: „Pentru România acum s-a încheiat al doilea război mondial”. (...)

Am rămas uimit cînd, prin '91, l-am zărit la televizor pe dl. Sorescu la o întîlnire a d-lui Iliescu cu români din diaspora. Președintele vorbea despre preluarea lucrurilor bune din socialism, care nu trebuie denigrat. De parcă cei prezenți nu trăiseră în socialismul despre care li se vorbea. Dar cine se strecoară printre auditorii, cine își face loc să fie mai în față? Dl. Sorescu! Cine aplaudă prompt? Dl. Sorescu, cel pe care mi-l închipuam nonconformist, ironic și incompatibil cu postura de umil aplaudac. Măcar că în operă (teatrul, ciclul „La Liliiec”) deplînsese tragica transformare a satului românesc, a vieții și mentalității de la noi.

Despre ceea ce s-a petrecut la institut în lipsa noastră am aflat ulterior: directorii și secretarul de partid umblau sperați prin ateliere pentru a mai găsi bărbați să-i trimită la Timișoara. Apoi și-au pus brasardă tricoloră, au creat FSN în uzină, în institut și în ateliere. Și povestea a continuat cu prea mici modificări pînă în ziua de azi. Dar despre asta poate cu altă ocazie.

Vă mulțumesc pentru îngăduință,

Marius Dobrin, Craiova, 18.12.1994

SUNĂ ȘI CÎȘTIGĂ!

În fiecare dimineață, între orele 8.15 și 8.45, poți cîștiga numeroase premii, oferite de firmele:

Polar Electronics, STM, Bozkir Lighting, Nemira, Teranita, Sabina, Gipo Pescar, Vivo, Champ.

Marele premiu: 1 TV color Polaris 2.000

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A										
B										
C										
D										
E										
F										
G										
H										
I										
J										

Nu trebuie decît să sune la 631.73.89 și să propui una din căsuțele grilei. Premiul ascuns acolo îți aparține.

LA SEDIUL
REDACȚIEI PUTEȚI
CUMPARA
DIN STOC:

Anul 1990, numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 29, 32, 33, 38, 41, 44.

Anii 1991, 1992, 1993.

Exemplarele vechi sînt comercializate la prețul actual al revistei.

ABONAMENTE TRIMESTRIALE CU REDUCERE

3.500 lei (22% reducere) cu ridicare de la redacție

4.000 lei (11% reducere) cu expediere prin poștă

Pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

2.500 lei (44% reducere) cu ridicare de la redacție

3.000 lei (33% reducere) cu expediere prin poștă

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare, pe adresa:

Revista "22", cont 45103532 BCR

Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București, iar adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) tipului de abonament dorit pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adeverințele sînt valabile un an de zile.

Abonamentele se pot achita și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

IANUARIE

• După girarea unui dezastruos program de Revelion, directorul general al TVR, Paul Everac, își depune cererea de demisie. Dumitru Titus Popa este numit ulterior director general al TVR. • La Bruxelles este adoptat Parteneriatul pentru Pace, formulă de colaborare între Alianța Nord-Atlantică și țările fostului Tratat de la Varșovia. România va fi prima țară semnatară. • Conducerile PDSR și PUNR parafează un protocol de guvernare, act rezultat în urma unor îndelungi și aspre negocieri.

FEBRUARIE

• Coaliția guvernamentală aprobă Memorandumul Guvern-FMI în Camera Deputaților, iar Senatul stabilește ca dezbaterile Memorandumului Guvern-FMI să fie finalizate printr-un proiect de hotărâre.

MARTIE

• Remanierea guvernului Văcăroiu. Sînt schimbați ministrul Apărării Naționale, cei ai Justiției, Transporturilor și de Interne. Noii titulari sînt, în ordine: Gheorghe Tinca, Iosif Gavril Chiușbaian, Aurel Novac și Doru Ioan Tărăcilă. • Președintele Ion Iliescu începe un turneu în Lituania, China și Coreea de Sud. • Friedrich König, membru în Comisia politică, și Gunnar Jansen, membru al Comisiei juridice, raportori ai Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, efectuează o documentare în scopul întocmirii unui raport referitor la stadiul respectării angajamentelor asumate de România cu ocazia aderării la Consiliul Europei. • Generalul Pavel Graciov, ministrul Apărării din Federația Rusă, semnează, împreună cu omologul său român, Acordul militar româno-rus. • Este adoptată Legea impozitului pe venitul agricol.

APRILIE

• Luna debutează prin cîteva vizite importante: sosește în România o delegație a forțelor aliate din Europa condusă de generalul George Joulwan, dar și președintele sîrb, Slobodan Miloševici; apoi ministrul Afacerilor Externe al Belgiei, Willy Claes. Președintele Iliescu începe vizita sa oficială în Franța. • Lucrările Forumului Crans-Montana încep în 21 aprilie și consemnează prezența a numeroși șefi de stat și de guvern, printre care Shimon Peres și Yasser Arafat. • Peste o săptămînă se anunță oficial în urma negocierilor purtate cu LAE, vizita Majestății Sale Regele Mihai I al României este anulată.

MAI

• Parlamentul adoptă Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe 1994 ca lege ordinară. • Între 16-17 mai, președintele Parlamentului European, Egon Klepsch, întreprinde o vizită la București. • În 21 mai, Banca Mondială acordă un împrumut de 250 milioane dolari pentru sprijinirea privatizării în România.

Anul politic pe scurt

IUNIE

• Președintele Statelor Unite ale Americii, Bill Clinton, semnează și trimite Congresului american scrisoarea de recomandare pentru continuarea acordării și în anul 1995 a clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România. • Parlamentul adoptă Legea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune. • Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, Miguel Angel Martinez, vizitează România. • Convorbiri Iliescu-Havel, axate pe dezvoltarea relațiilor bilaterale între România și Republica Cehă. • Motiunea de cenzură inițiată de Opoziție, respinsă, în 30 iunie, cu 227 voturi contra 208, nu afectează cabinetul Văcăroiu.

IULIE

• Eșuează și procedura de suspendare din funcție a președintelui Ion Iliescu (rezultatul votului: 166 de voturi pentru și 242 contra). Anterior, Curtea Constituțională admise că președintele Iliescu a încălcat (dar „nu grav”) prevederile Constituției României. • Vizita oficială la București a premierului chinez Li Peng, urmată de cea a ministrului federal de Externe al Germaniei, Klaus Kinkel. • La Hotelul Intercontinental, în 21 iulie, PAC și PNL semnează Protocolul Alianței Civic-Liberale. • 28 iulie - Grevă generală în bazinul carbonifer Rovinari, care se încheie în 5 august.

AUGUST

• Consiliul CDR adoptă un act adițional la Protocolul privind organizarea CDR. Actul este semnat de 17 formațiuni, cu excepția PAC, care îl semnează după decizia prin vot a Comitetului Național din 13 august. • În 4 august începe vizita lui Richard Shifter, consilier al președintelui american Bill Clinton și secretar de stat în Consiliul Național de Securitate și Apărare al SUA. • 14-18 august - Înaltul Comisar CSCE pentru minoritățile naționale, Max van der Stoel, întreprinde o vizită oficială în România și are întrevederi atît cu autoritățile locale, cit și cu reprezentanți ai minorităților naționale, inclusiv UDMR. • O nouă remaniere guvernamentală: Ioan Oancea, ministrul Agriculturii și Alimentației, este înlocuit cu Valeriu Tabără, iar Andrei Chirică, ministrul Comunicațiilor, cu Adrian Turicu. • Președintele Clinton îl numește pe noul ambasador al Statelor Unite ale Americii în România în persoana lui Alfred Moses. • Parchetul General de pe lângă Curtea Supremă de Justiție dispune arestarea preventivă a inculpatului Ioan Stoica, pentru „infracțiunile de înșelăciune în dauna avutului particular, fals intelectual și bancrută frauduloasă, săvîrșite în calitate de patron al Societății Comerciale «Caritas»”.

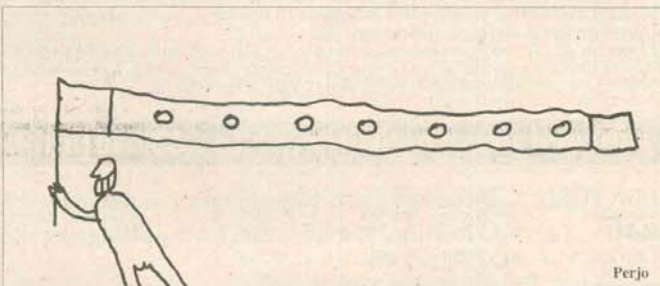
SEPTEMBRIE

• Ministrul francez de Externe, Alain Juppé, începe în 7 septembrie o vizită oficială de două zile în România. • Programul de Parteneriat România-NATO este acceptat oficial, în 14 septembrie, de către Consiliul Nord-Atlantic. • Peste nouă zile, șap-

te parlamentari adresează o scrisoare Senatului SUA, prin care solicită rezucarea viitorului ambasador american la București, Alfred Moses, pentru colaborarea acestuia cu regimul Ceaușescu. Scrisoarea este dezavuată de oficialități și principalii lideri politici. • În 26 septembrie, Douglas Hogg, ministru de stat la Oficiul britanic al Afacerilor Externe și ale Commonwealth-ului, sosește la București. • Președintele României, Ion Iliescu, aflat în SUA cu prilejul celei de-a 49-a Adunări Generale a ONU, ține o cuvîntare la Națiunile Unite și are o întrevedere neoficială cu președintele Bill Clinton (27 septembrie). • Începe dezbaterile Raportului Comisiei Anticorupție în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului. Sînt prezentate două variante de raport (una aparținînd coaliției majoritare și cealaltă Opoziției) și punctul de vedere separat al PD (FSN).

OCTOMBRIE

• Consiliul Național al PL '93 decide participarea partidului pe liste separate la viitoarele alegeri locale. • Convenția Națională a Partidului Democrat stabilește că PD va lupta pentru obținerea unui procent în jur de 16-18% din sufragiile electorale la viitoarele alegeri generale. • Consiliul Reprezentanților UDMR consideră autonomia personală, locală, administrativă și regională drept „condiție indispensabilă a existenței comunității maghiare din România”. • 4-5 octombrie - Președintele Ion Iliescu se adresează plenului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei; discursul său marchează aniversarea unui an de apartenență a României la forumul european. • În 7 octombrie, Regele Mihai și Regina Ana aterizează pe aeroportul Otopeni, dar autoritățile române le refuză acordarea unei vize pentru intrarea în țară. • Petre Roman obține, în 22 octombrie, un nou mandat de doi ani în funcția de președinte al PD (FSN). • Secretarul general al Consiliului Europei, Daniel Tarschys, sosește la București în 25 octombrie, precedind cu două zile vizita secretarului general al Națiunilor Unite, dr. Boutros Boutros-Ghali. • Aprobat cu două zile înainte de către Guvern, proiectul bugetului de stat

pe 1995 este introdus în 30 octombrie pentru dezbaterile în Parlament.

NOIEMBRIE

• Începerea audierilor la Comisia de anchetă asupra atribuirii de locuințe pentru parlamentari, membri ai Guvernului și pentru persoane din

aparatură Parlamentului, Guvernului și Președinției, în perioada 1990-1994. • Președintele Iliescu participă la Conferința economică internațională pentru Africa de Nord și Orientul Mijlociu de la Casablanca, de unde pleacă în vizită neoficială în Marea Britanie și Belgia. • Miguel Angel Martinez, vicepreședinte al UEO și președinte al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, are convorbiri oficiale în România. • Sir Dudley Smith, președintele Adunării Uniunii Europei Occidentale, începe o vizită de cinci zile la București. • Philippe Séguin, președintele Adunării Naționale a Republicii Franceze, face o vizită de două zile în România. • În fața Camerelor reunite ale Parlamentului, guvernatorul BNR, Mugur Isărescu, prezintă Raportul Băncii Naționale asupra situației monedei și creditului în 1993 și prelininat în 1994. • Teodor Meleșcanu, ministrul român al Afacerilor Externe, participă la cea de-a 95-a reuniune a Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei, de la Strasbourg. • Președintele Egiptului, Hosni Mubarak, întreprinde o vizită oficială în România. • Raportul SRI este prezentat în plenul Parlamentului, stîrnind numeroase controverse. • Președintele Ion Iliescu se adresează, în 29 noiembrie, Adunării Parlamentare a UEO în timpul celei de-a 40-a sesiuni.

DECEMBRIE

• Camera Deputaților respinge modificările aduse Codului Penal, votate anterior articol cu articol și care prevedeau pedepse aspre pentru ultraj, insultă, defăimarea țării prin presă. • Ministrul Afacerilor Externe, Teodor Meleșcanu, participă la reuniunea Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică. • Președintele Ion Iliescu este prezent la Budapesta, în 4 decembrie, unde participă la întîlnirea la vîrf a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE). • 6-15 decembrie - Mii de sindicaliști afiliați la BNS și muncitorii ocupă Piața Prefecturii din orașul Reșița. Grevă a acestora se încheie cu rezolvarea tuturor solicitărilor muncitorilor. • Vizita la București a șefului diplomației moldovenești, Mihai Popov. Încep negocierile pentru Tratatul politic cu Republica Moldova. • În 12 decembrie, liderii grupurilor parlamentare ale Opoziției din Camera Deputaților hotărîsc să depună o motiune de cenzură la adresa guvernului Văcăroiu. • 14 decembrie - Ilie Ilașcu va candida, la propunerea PNȚD, la Premiul Nobel pentru Pace pe anul 1995. • Șe-

dința Consiliului Executiv al Convenției Democratice stabilește reprimirea Partidului Național Liberal-aripa Quintus în CDR. • Cu două zile înainte de Crăciun, Parlamentul dezbate motiunea de cenzură a PD (FSN), care este respinsă cu 249 voturi contra 206.

MARIAN CHIRIAC

Prin tot ceea ce a reprezentat — de la motivația ieșirii în stradă a lucrătorilor industriali (respectiv dobândirea de la Guvern a unor comenzi pentru întreprinderile în criză tehnologică) până la rezolvarea pe care Guvernul a dat-o (respectiv acceptarea solicitărilor, cu prețul amânării înnoirii tehnologice și chiar al angajării în promisiuni fără acoperire economică) —, Reșița a oferit poate cea mai grăitoare imagine asupra situației reale din economia românească la cinci ani de la evenimentele din decembrie '89, despre care se spune, indiferent ce a fost atunci, că au inaugurat schimbări radicale, care în economie ar însemna trecerea spre normalitate, adică spre o economie de piață.

Indiferent de conotațiile politice, inclusiv de rezultatul mișcării depuse de Opoziție în problemă, Reșița a demonstrat dramatic că nimic nu s-a schimbat la temelie în economia românească. Nu este nici defăimare, nici defetism în această apreciere. Este o pură realitate. Care nu înseamnă citiți de puțin a nega sau ignora ceea ce într-adevăr s-a schimbat.

S-au schimbat multe, dar în stralucirea de la suprafață al economiei — la nivel macro-economic, cum se spune.

Operează prețuri cât de cât liberalizate și, de aceea, raporturile între prețurile diferitelor categorii de produse și servicii sînt mai apropiate de realitate. Este de domeniul trecutului așa-numita „stabilitate a prețurilor”, care era falsă și contraproduktivă. Din păcate însă, liberalizarea prețurilor — în absența unui sistem concurențial, care nu poate exista decît în condițiile preponderanței sectorului privat — a însemnat și încă înseamnă doar aducerea cererii la nivelul ofertei, adică creșterea prețurilor, dar nu și așteptata mișcare în sens invers,

ILIE ȘERBĂNESCU

Economia: ce s-a schimbat în cinci ani?

respectiv încurajarea producției și productivității muncii, cu efectul pe linia rezonabilizării prețurilor.

Școs din chinga inconvertibilității și controlului strict administrativ, leul și-a găsit un curs valutar care îl face, pentru prima dată după jumătate de secol, să aibă o semnificație autentică în alte valute, chiar dacă transferul său în acestea este limitat și se poate executa doar pe piața internă.

A reaparut sectorul privat și, dincolo de exagerările dughenizării, mai multe magazine atrag atenția că poate exista și comerț civilizată. Relaxată din chingile opresiunilor și ajutată de reconstituirea proprietății private, deși nefinalizată juridic, în agricultură, piața țărănească a irumput.

Porțile au fost deschise importurilor de consum, altădată o simplă iluzie. Automobilele străine au mai spart peisajul monoton al traficului.

Dar gropile imense de pe străzi și șosele, mizeria din comunicațiile telefonice și săptămînile pentru un simplu transfer bancar deja semnalează că spre adîncime schimbările sînt marginale.

La bază, în economie, chiar nici nu s-a schimbat mai nimic. Nici un faliment, deși producția industrială s-a înjumătățit. Nici o restructurare semnificativă. Nici un abandon al vreunui din industriile în declin istoric. Structurile de producție sînt aceleași și nu pot permite decît aceleași activități.

Privatizarea, ca transfer de proprietate de la stat la particular, este derizorie, și ca proces este blocată. Nu există nici un circuit privat complet în România, de la producție la distribuție. Sectorul privat este practic absent din producție. Ceea ce se întîmplă în România este doar că se comercializează parțial prin societăți private producția industrială, care a rămas completamente de stat. Absența privatizării în sectoarele de producție împiedică pînă și o ameliorare a gestiunii economice care putea fi așteptată de la o privatizare a deciziei, chiar și în lipsa, deocamdată, a fondurilor pentru rețehnologizări.

Aceleași structuri economice — nici măcar asanate, dacă înlocuite cu altele n-a fost posibil — nu permit în mod obiectiv decît aceleași performanțe

economice și deci același nivel de trai și aceeași calitate a vieții. Ceea ce s-a schimbat, în condițiile descentralizării și introducerii unor mecanisme de piață, este doar tipul de consecințe ale acestor performanțe economice mediocre. Șomajul în clar a luat locul celui mascat, deși acesta din urmă continuă să fie dominant. Creșterea exorbitantă a prețurilor a luat locul penuriei fizice de produse în împiedicarea satisfacerii nevoilor de bază ale populației (înainte nu era carne, acum este, dar n-o mai poți cumpăra). Disparitățile sociale au luat locul relativei uniformități a sărăciei, fără a induce însă și motivația stimulantă a muncii, căci disparitățile au mai degrabă determinări extraeconomice: poziții monopoliste ale unor întreprinderi de stat și, încă și mai grav, furturile, evaziunea fiscală, specula, corupția și alte ilegalități.

Blocarea reformei în economia reală — de care se fac responsabili politicieni Puterii, dar și cei din Opoziție, care au imputat atîtea guvernărilor prin diverse mișcări de cenzură, dar niciodată faptul că nu au demarat dificultele asanări în rîndurile întreprinderilor neviabile — face ca România să fie, dincolo de orice schimbări de suprafață, tot atît de puțin pregătita ca și în 1989 să înfrunte necruțătoarea competiție internațională. De fapt, probabil este încă și mai slab pregătita, întrucît peste structurile industriale au mai trecut încă cinci ani. Deci s-au mai învechit cu încă cinci ani. Costurile economice și sociale ale restructurării au crescut. Și un cerc vicios s-a instalat în luarea deciziei de a se trece la operații chirurgicale.

Nu este deloc clar ce trebuie făcut pentru ca România să se îndrepte spre obiectivul-țintă. Nici nu poate exista vreo pretenție în acest sens, căci România nu știe nici către ce se îndreaptă.

Moș Crăciunul prezidențial

Pe 26 decembrie, președintele Ion Iliescu a făcut o favoare telespectatorilor-alegători (favore a cărei parte a doua este programată, cum se știe, 27 decembrie): a permis, după lungi insistențe (se zice), ca înregistrarea video a „discuției” despre Revoluție cu acea comisie senatorială să fie dată pe postul televiziunii naționale, la o oră de maximă audiență, într-o zi de sărbătoare. A fost umilul dar de Crăciun al unui președinte către poporul său iubit. Poporul îl va răsplăti cu voturi nenumărate.

Telespectatorii, prin urmare, nu au avut decît să se bucure. Și-au văzut alesul prosper, înfloritor și, bineînțeles, zîmbitor. Într-adevăr, președintele Iliescu, încurajat din *off* de vocea regizorului Sergiu Nicolaescu, a realizat o adevărată demonstrație de forță. Totul a fost atît de bine calculat, încît chiar și micile iritări — cum a fost, de exemplu, cea din momentul în care a adus vorba de Petre Roman — erau, de bună seamă, programate de dinainte. De fapt, președintele se știa privit sau, mai bine zis, știa că va fi privit.

Cu o singuranță de invidiat și perfect documentat, dl. Ion Iliescu a demonstrat o serie de lucruri la care lumea s-a gîndit mai puțin (după cum este și normal, președintele trebuie să vegheze!). De exemplu, aflăm că nu el a făcut, în zilele Revoluției, o vizită la Ambasada URSS, ci, dimpotrivă, o delegație a P.N.T. Apoi luăm cunoștință și de faptul că, tot în zilele Revoluției, americanii înșiși au dat telefon la ruși, spunînd că „ei nu s-ar împotrivi dacă Armata Sovietică ar interveni în România”; în fața unei asemenea subtile invitații, rușii au refuzat categoric, motivînd că ei nu se amestecă în treburile interne ale altui stat. Iată, deci, cine sînt adevărații și eternii noștri ocrotitori.

Președintele Iliescu este un om puternic, cu atît mai mult cu cît puterea lui merge dincolo de limitele normale: printr-o mișcare degajată, negrul poate fi oricînd transformat în alb și invers. Cine este în stare să-i țină piept? Vae victis! (C.P.-B.)

Librării în care găsiți revista „22” săptămînal

- ALBA IULIA: „Biconfort”, Str. Republicii nr. 5, tel. 81.18.33
- ARAD: „C & M Anticariat”, Str. Lucian Blaga nr. 2-4, tel. 21.77.49
- BRASOV: „Bibliopola”, în incinta magazinului STAR (parter)
- CÎMPINA: Casa Cărții „Libra”, B-dul Carol I, bl. 14 G, tel. 33.38.63
- SIBIU: Librăria „Humanitas”, Str. N. Bălcescu nr. 16, tel. 21.14.34
- SATU-MARE: „Prinsep Livis”, Str. Țibleșului nr. 1, tel. 71.75.03

„Nici o sesiune fără moțiune”

- 19 martie 1993. În ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului a fost discutată prima moțiune de cenzură a Opoziției, generată de refuzul Executivului de a-și asuma responsabilitatea politică. Arcul guvernamental reușește respingerea moțiunii, cu 260 voturi contra 192.
- 25 octombrie 1993. Cele două Camere ale Parlamentului dezbateră separat moțiunea simplă introdusă de Opoziție, prin care se solicită validarea noilor miniștri numiți în urma remanierii guvernamentale din 28 august. Moțiunea a fost respinsă pe motive procedurale.
- 19 decembrie 1993. După 13 ore de dezbateri, noua moțiune de cenzură a Opoziției — motivată de stoparea reformei — este respinsă cu un scor strîns: 223 voturi în favoarea moțiunii și 236 contra.
- 30 iunie 1994. Cu 208 voturi pentru și 227 împotriva, moțiunea de cenzură a Opoziției este respinsă. Pentru prima dată, PDAR s-a abținut de la vot.
- 7 iulie 1994. Demersul parlamentarilor Opoziției referitor la suspendarea din funcție a președintelui Ion Iliescu — pentru încălcarea Constituției — se dovedește steril. Cu 166 de voturi pentru și 242 contra, cererea de suspendare este respinsă.
- 23 decembrie 1994. Are loc, în plenum Parlamentului, dezbateră moțiunii de cenzură depusă de PD (FSN) în înțelegere cu partidele din CDR. Moțiunea este respinsă cu o majoritate de 43 de voturi (249 contra 206). (M.C.)

Adevărul literar și artistic, nr. 250

Urează cititorilor săi „LA MULȚI ANI” și îi așteptăm, pe aceeași stradă, la același chioșc, sîmbătă 7 ianuarie 1995 cu aceeași răbdare și înțelegere pentru care le mulțumim.

N.C. MUNTEANU

INVENTAR DE ADIO

Încă trei zile pînă la sfîrșitul anului 1994. Încă trei zile pînă la încetarea definitivă a contractului meu de muncă la Europa Liberă. Încă trei zile și voi fi liber și de Europa Liberă. Îmi fac curat în viață. Eliberez biroul. Un maldăr de hîrtii. Triez. Arunc. Pun deoparte. Păstrez. Bilanț provizoriu.

• Apel adresat lui Petru Enache, secretar al CC al PCR, „peste capul Tamarei Dobrin”, prof. acad. D.M. Pippidi, prof. arh. Grigore Ionescu, prof. Vasile Drăgut, prof. univ. Dinu C. Giurescu, dr. arh. Radu Popa, dr. Răzvan Theodorescu, conf. arh. Aurelian Trișcu, membri titulari ai Comisiei centrale a patrimoniului cultural național, cer măsuri „pentru a se păstra și restaura ansamblurile Mihai-Vodă și Văcărești în cadrul arhitecturii noi a Capitalei”. Data - 24 ianuarie 1985. • Mai multe variante - de mină, de mașină, fotocopii -, trimise de ascultători din țară, ale poeziei. „O vedetă de pe strada mea” din volumul „Întimplări de pe strada mea” de Ana Blandiana, Editura Ion Creangă, 1988. Motanul Arpagic cu apucături de Nicolae Ceaușescu. • Scrisoare, datată „Galați, la 22 septembrie 1983”, de la prof. dr. ing. Ioan Răsenescu, șef de catedră la Facultatea de Chimia și Tehnologia produselor alimentare. Sint demascate „temele de cercetare științifică în domeniul chimiei și tehnologiei produselor alimentare”, care „au un singur obiectiv: cum să-l înșelăm pe consumator, înlocuind cit mai multe produse alimentare naturale cu produse falsificate pe cale chimică”. • Un articol de dr. Ion Vianu, datat „octombrie 1985”. Întrebat „de ce boală suferă Nicolae Ceaușescu”, Ion Vianu răspunde: „sînt împotriva folosirii psihiatriei în scopuri politice”. Chiar și în cazul lui Nicolae Ceaușescu! Ajunge, totuși, la concluzia că „omul” e „un caz psihologic”, „pune o problemă psihologică destul de grea”, „a suportat foarte rău ascensiunea”, „dictatorul îmbătrînește rău”. • „Mitocanul ca factor al civilizației românești?”, articol de G.M. Cantacuzino, fotocopie din volumul „Izvoare și popasuri”, apărut la Editura Eminescu, 1977. Premisă: „Ce e un mitocan? El nu reprezintă o categorie socială, dar se găsește abundent în toată societatea românească și în toate aspectele, exercită toate funcțiile, e omniscient și veșnic prezent în treburile românești”. Concluzie: „Totuși, mult după dispariția mitocanului de pe scena actualității, ravagiile lăsate de dînsul se vor simți”. Scris în 1940, articolul nu are un rid. A fost, este tot timpul de actualitate.

• Fabuloasă și egocentrică relate, în chiar revista lui Adrian Păunescu, despre prezența și succesul „cenaclului Flacăra al tineretului revoluționar” la Mangalia. Sokaym Gotune, de naționalitate turcă, om în vîrstă de 60 de ani, ne oferă traducerea cuvîntului cenaclu: „benim boc”. În limba turcă, „benim boc” e o porcărie care, de regulă, nu se așterne pe hîrtie. Adrian Păunescu o face cu voluptate și aleasă mîndrie patriotică. • Discurs, admirabil în tragismul său, rostit la o conferință a Uniunii Scriitorilor, în 1981, de Ludwig Schwartz, „scriitor de expresie germană”. • „București, 1 august. Trimite Tovarășe Redactor-șef, îmi iau libertatea ue a vă trimite articolul alăturat, cu rugămintea de a-i face loc în publicația d-voastră. Andrei Pippidi”. Articolul se intitulează: „Despre o casă în București”. Este vorba de casa în care a locuit Nicolae Iorga, „la colțul Bulevardului Ilie Pintilie cu Ana Ipătescu”. Casa tocmai fusese demolată. Nici un redactor-șef din România nu a publicat articolul. A fost citit doar la microfonul Europei Libere. • „Precizări și controverse cu privire la cazul Argehezi”, articol de Ștefan Voicu, apărut în revista Manuscriptum nr. 4 din 1983. Postul redactor-șef adjuncț la Știința polemizează cu Alexandru George, care afirmase că infamul articol „Poezia putre-

făției sau putrefacția poeziei” nu aparține doar lui Sorin Toma. „În realitate, a fost un text la care și-au dat concursul mai multe pene.” Nu, zice activistul, „inițiativa, concepția și elaborarea propriu-zisă a pamfletului îi aparține integral celui care l-a semnat”. • Fotocopie din Luceafărul, 3 martie 1984. Fănuș Neagu îl sictrește scurt pe activistul Ștefan Voicu. „Putrefacția poeziei și poezia putrefacției” a fost scris de mai multe mîini, spălate și supravegiate de un ispravnic ce nu iubea marea cultură română. • „O mărturie. O mărturisire”, de Sorin Toma. Un stalinist se explică. În trecut, și despre articolul „Poezia putrefacției și putrefacția poeziei”. Pe care și-l asumă și îl și regretă. Problema e alta. Gheorghiu-Deg era „un om politic remarcabil, personalitate puternică, înzestrată cu calități ieșite din comun”. „Găsim la el un oarecare simț al măsurii, o anumită moderație, aș zice tipic românească. Ceea ce evident îi lipsește lui Nicolae Ceaușescu.” Aha! • Dactilograma interviului cu scriitorul Dan Petrescu, realizat într-o noapte din octombrie 1989. O convorbire telefonică München-Iași de aproape o oră cu Dan Petrescu și cu Luca Pițu, fără întreruperi și fără să ne deranjeze nimeni!!! De necrezut și totuși adevărat. • Fotocopia unui articol apărut în revista Flacăra. Fănuș Neagu îl demască public pe Geo Bogza. Pentru „Poemul invectivă!” Pe care-l citează integral. Hoțărît lucru, cenzura românească s-a timpit definitiv! • Fotocopie din revista Săptămîna. Tovarășul Corneliu Vadim Tudor multumește „partidului și statului nostru, omului iubitor de cultură care este tovarășul Nicolae Ceaușescu”, „pentru această înflorire plenară a împărăției cărților, care a cunoscut în ultimii cinci ani o etapă superioară”. Și cum iubirea e mină în mină cu turnătoria, tovarășul Corneliu Vadim Tudor demască în mod public doi scriitori - pe Norman Manea, pentru cartea „Octombrie, ora opt”, și pe Marin Sorescu, pentru volumul „Viziunea vizuinii”. Norman Manea e evreu, iar Marin Sorescu a păcătuit demascînd plagiatul patronului Eugen Barbu. Deh! • Scrisoare olografă prin care Dan Deșliu îl anunță pe Nicolae Ceaușescu că „sîntem la capătul puterilor, al răbdării, al absurdului multilateral dezvoltat”. • Scrisoare adresată „Tovarășului Dumitru Radu Popescu,

Perju

președintele Uniunii Scriitorilor”. Geo Bogza, Ștefan Augustin Doinaș, Dan Hăulică, Octavian Paler, Andrei Pleșu, Alexandru Paleologu și Mihai Șora „împărtășesc nedumerirea, preocuparea și îngrijorarea cu care am aflat de eliminarea intempestivă, la 14 martie a.c., a poetului Mircea Dinescu din redacția revistei România literară”. • Un voluminos dosar pe care scrie Fridmann Fransis și Rahel, Nahariya, Israel. Este primul cetățean străin care a avut curajul să demaste public fabuloasele matrapazlicuri făcute de autoritățile românești pentru a aproba înfierea unor copii din România. Pe vremea lui Ceaușescu, desigur. Ieri, la fel ca azi. Primul care a îndrăznit să vorbească și care a și câștigat, în doi timpi și trei mișcări, la intervenția Europei Libere.

Hirtie. Hirtii. Triez. Inventariez. Citesc. Recitesc. Arunc. Pun deoparte și mă întreb de ce. Nu mă îndur. O multime de lucruri despre care am informat, am scris, am vorbit, le-am analizat, le-am comentat, le-am criticat. Mai pun deoparte. Nu mă pot despărți. Cum aș putea-o face? Timp de 15 ani au fost rațiunea mea de a fi. Triez. Fac curat în birou. Inventarul de adio. Ultimul. Îmi vine să strig: „Nu mă atingeți!”. Sint plin de lacrimi! Dramatic. Melodramatic. Firește, n-o fac. Nu strig! E bine? E!

La anul și la mulți ani!

REVISTA PRESEI

SĂPTĂMÎNA DE HÎRTIE

• „Iată că nici astăzi, după cinci ani, nu există o opinie comună cu privire la cele întîmplate în decembrie '89. Unii vorbesc de revoluție, alții de «răscoală», «evenimente», de «aglomerație», «aplicație» sau «deranj», sintetizează Cristian Tudor Popescu în Adevărul (nr. 1.446) într-un editorial intitulat „O revoluție comunist-anticomunistă”. Și tot el continuă: „O falsă problemă, de fapt (...) A fost, întîi de toate, și dincolo de mașinațiile de palat, de altfel inevitabile, o stare, o atmosferă de grație, impalpabilă, plutind peste cei ieșiți în stradă”. • Dar să menționăm și alte opinii autorizate, pe acest subiect fierbinte • Interviu cu Ion Iliescu în Jurnalul Național (nr. 477) • Se mărturisește a fi un om singur • „Prieteni cu care obișnuim să facem Crăciunul au murit (...) Unii care erau aproape de mine, pe care îi credeam prieteni, s-au îndepărtat. Am rămas singur” • Dar cu principi ferme • Primul dintre ele - în decembrie 1989 a fost Revoluție • „S-a ajuns să se spună că eu am inventat toată chestia asta cu teroriștii, că eu am determinat teorema din acele zile ca să ne consolidăm puterea. De ce? Mă contesta cineva pe mine atunci? (...) Poate că argumentul suprem pentru toți ar fi fost impușcarea mea atunci. Deci, dacă eram impușcat, dacă aveam această șansă, poate astăzi nu s-ar mai spune astfel de lucruri” • Pe Ion Iliescu îl contestă însă un membru al Comisiei „Decembrie '89”, Șerban Săndulescu: „La comisie există date concrete că a existat și o lovitură de stat, iar Ion Iliescu a fost unul din liderii grupurilor care au acționat în acest sens” (Cotidianul nr. 1.038) • De reținut este și declarația directorului SRI, Virgil Măgureanu, pentru BBC, și citată de Vremea (nr. 580): „În legătură cu prezența unor agenți străini la Timișoara, din capul locului vreau să spun că această influență din afară a existat la Timișoara, inclusiv amestecul unor grupări, care au fost anterior pregătite în afară pentru a interveni într-o eventuală revoltă (...) Acest amestec nu îl putem lua ca o dovadă de dușmănie față de România sau față de poporul român, ci era o revoltă special orientată împotriva regimului Ceaușescu” • Horia Alexandrescu prezintă în Cronică română (nr. 588) „Durerosul adevăr”: „Pentru întîia oară, Parchetul Militar afirmă într-un document oficial că au tras și armata, și miliția, și securitatea, că au contribuit din plin la reprimare și gărziile patriotice, și pompierii și grănicerii, și nu puțini foști activiști ai PCR, că au existat mari și reale divisiuni, ca și război radio-electronic, cum a mai existat, din nefericire, dar la fel de real, un imens haos, căruia i-au căzut victime pînă și oameni care nu-și părăsiseră nici o clipă apartamentele!” • Ziaristul care s-a ocupat cel mai mult de Revoluție, Ioan Itu, publică o sinteză a concluziilor sale în Adevărul (nr. 1.445). Reținem: „Acum se știe că, după fuga Ceaușeștilor, Securitatea, ca instituție, a fost cel puțin neutră, dacă nu favorabilă schimbării. A permis accesul civililor în sedii, s-a subordonat armatei etc. Decizia generalului Militar (și a celor care conduceau atunci țara) ar fi fost corectă dacă revoluționarii sau armata ar fi fost atacați de cineva, indiferent de cine. Punerea în practică a planului stabilit prin parcurile Bucureștiului cu ani în urmă a fost cauza marelui soldat cu peste 800 de victime” • La „Un lustru de (la) revoluție”, Nicolae Manolescu este dezamăgit: „Să trebuia să oare să constatăm, la un lustru de la revoluție, că n-a fost altceva decît un lustru de revoluție? Sentimentul acesta pare să se fi impus. Caracterul mohorît și fumebru al sărbătorii oficiale a Zilei Naționale o dovedește. Nici puterea nu mai crede în ficțiunile ei. Iară noi, inocenții, proștii, golani, simțiri reci, harfe zdrobite, mici de zile, mari de patimi, noi nu (mai) credem în nimic. La cinci ani de la ceea ce ar fi trebuit să fie redeşteptarea noastră națională” (România literară nr. 50) •

MARIAN CHIRIAC

Memoria în fața nepăsării

În urma Simpozionului „De la adevărul istoric, la judecata istoriei”, desfășurat la Sighetul Marmăției, în iulie 1994, organizatorii (între care rolul principal l-a revenit Alianței Civice) au avut posibilitatea să creeze o prețioasă bancă de date cu privire la gulagul românesc. De altfel, de la început s-a avut în vedere ca Simpozionul să fie o etapă de acumulare în cadrul proiectului de anvergură al întocmirii „Memorialului de la Sighet”. Comunicările au fost strinse în volumul intitulat Memoria ca formă de justiție, volum nedestinat comercializării. În cadrul acestei extraordinare cărți (pe care sperăm să o găsim în viitor și pe piață) înțelnim o multiplă abordare a fenomenului privitor la gulagul românesc. Multitudinea perspectivelor și, de fapt, reunirea lor reprezintă realizarea principală a volumului de față. Înțelnim, astfel, analize efectuate de profesioniști ai istoriei lingă mărturiile ale celor care au luptat împotriva comunismului, sfârșind prin a fi victimele lui; la toate acestea se adaugă și impresiunile rememorări realizate de rudele personalităților care au trecut prin închisori sau au murit acolo; nu sînt absente, în cele din urmă, nici mărturiile unor opozanți ai regimului ceaușist, ca Doina Cornea și Petre Mihai Băcanu.

După cum se observă, avem de-a face în cadrul acestui volum cu două secțiuni distincte: una care cuprinde studiile cercetătorilor și alta formată din mărturiile celor implicați – direct sau indirect. Analiza fenomenului beneficiază și de o privire detașată, dar și de una din interiorul evenimentelor. Ambele viziuni sînt absolut necesare. Dacă în primul caz avem de-a face cu interesante studii (despre „Partidul Comunist din România ca secțiune a Kominternului”, „Influența sovietică asupra Securității române”, „Aspecte economice ale genocidului comunist”, „Rolul presei comuniste în pregătirea genocidului” ș.a.), în cel de-al doilea caz sînt puși în fața faptului de viață, a suferinței omenești. Informațiile i se adaugă, de data aceasta, o dimensiune umană. Și dacă am ajuns la acest din urmă aspect, este de observat un fapt care aproape că se transformă în regulă: deși peste tot înțelnim o perpetuă încercare de subminare a omului, omul însuși se afirmă întotdeauna parcă și mai pregnant. (Exemple în acest sens sînt nenumărate: cazul femeii care a născut în închisoarea Văcărești și care usca scutecele copilului la căldura trupului ei; gradul înalt de înduhovnicire la care au ajuns deținuții de la Tirgu-Ocna, în ciuda mizeriei și a tuberculozei generale; lecțiile și discuțiile culturale într-un spațiu al violenței și al decăderii fizice; superioritatea morală a deținuților în fața gardienilor și a tortionarilor etc., etc.)

Din păcate, ecoul unor astfel de mărturii la nivelul opiniei publice a României de astăzi este minim (și exemplul interesului limitat pe care-l stîrnește Memorialul durerii de la TVR ni se pare semnificativ). Pe lingă can-

titățile mari de mărturii mincinoase, adevărul mai are de înfruntat și o nepăsare aproape generală, nepăsare consolidată timp de o jumătate de secol. În cazul acesta – se întreabă Pascal Bentoiu, într-o comunicare consemnată și ea în cadrul volumului Memoria ca formă de justiție –, „În fața cui ar putea fi validate la ora prezentă mărturiile victimelor? În fața puterii? O cunoaștem și-am văzut-o la lucru. În fața opiniei publice manipulate? În fața justiției, anexă a puterii? În fața lui Dumnezeu? Poate. Însă fără a uita că împărăția Lui nu este din această lume. Mai probabil e că, în cele din urmă, funcțiunea principală a mărturiilor Memoria va fi – cîndva – educativă (...)”.

CEZAR PAUL-BĂDESCU

CONSILIUL EUROPEI

Campania europeană contra rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței

La Strasbourg a fost lansată **Campania europeană împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței**, organizată sub egida Consiliului Europei, care se va desfășura timp de doi ani. **Campania**, care se adresează tuturor sectoarelor societății, va fi desfășurată de organizațiile de tineret din întreaga Europă, urmărind să situeze tînăra generație în postura de avocat și apărător al unei societăți deschise și tolerante. Această **Campanie** face parte dintr-o strategie de luptă cuprinsă în **Planul de Acțiune** adoptat de Consiliul Europei pe baza Declarației de la Viena a șefilor de state din țările membre. În afara **Campaniei tineretului**, **Planul de Acțiune** prevede desfășurarea activității Comisiei europene contra rasismului și intoleranței, care are mandatul să examineze legislațiile, politicile și alte măsuri luate de statele membre în acest domeniu și să evalueze eficacitatea lor, să stimuleze acțiunile în

Ligii Pro Europa „La mulți ani!”

Liga Pro Europa din Tirgu-Mureș împlinește, la 31 decembrie, cinci ani de existență. În acest timp, Liga Pro Europa s-a remarcat ca una din cele mai active organizații neguvernamentale (ONG) din România, atât în țară (în Transilvania mai ales), cât și la importante manifestări internaționale. Liga Pro Europa promovează consecvent valorile multiculturale, pluralismul, drepturile omului și toleranța interetnică. Nu este un secret pentru nimeni că doar prin efortul și tenacitatea Smarandei Enache, Liga a devenit unul dintre cele mai prestigioase nuclee de societate civilă din România post-decembristă. Liga Pro Europa este astăzi un partener credibil pentru numeroase organizații internaționale, lucru dovedit de palmaresul, chiar și parțial, care urmează.

COLOCVII, SEMINARI, MESE ROTUNDE

Sănătatea orașului – 1991 (cu Fundația Friedrich Ebert – Germania). Ce este democrația? – 1992 (cu IDEE – SUA). Promovarea inteligenței reciproc și a conviețuirii interculturale în România – 1992 (cu Fundația Heinrich Böll – Germania, Comitetul Helsinki Român, Federația Internațională Helsinki pentru Drepturile Omului – Viena), Femeile și tranziția spre democrație – 1993 (cu Free Trade Union Institute – SUA), Nașterea Societăților Liberale în Europa Centrală și de Est – 1993 (cu Pro Minoritate – Ungaria, Fundația Civitas, Fundația Fr. Naumann și German Marshall Fund – SUA), Dezvoltare și cultură – 1994 (cu Opération Villages Roumains), Romii – necunoscutii de lingă noi – 1994 (cu Fundația Heinrich Böll).

TABERE,

REUNIUNI PENTRU TINERET

Universitatea de vară de la Bălványos – 1991–1994, anual (cu Fidesz – Ungaria, Fundația Fr. Naumann – Germania), Tabăra de alpinism – 1992 (cu Outward Bound – Germania), Tabăra

Multiculturală pentru elevi – 1994 (cu Borderland Foundation).

REZOLVAREA CONFLICTELOR – MISIUNI DE MEDIERE ȘI DIALOG

Intellectualii pentru reconciliere (Budapesta) – 1990, Cum prevenim războiul? (Belgrad) – 1990, Proiect pentru pace și integrare în Balcani (Ohrid, Macedonia) – 1992, Toleranță și democrație (Tighina) – 1993, Unde sfîrșește Europa? – kurzii (Ankara) – 1993, Masa rotundă româno-maghiară (Tușnad) – 1994.

ECOLOGIE

Expediție Mureș-Someș – 1992, Expediție Delta Dunării – 1993, Caravana Criș – 1994.

MONITORIZAREA RESPECTĂRII DREPTURILOR OMULUI

Tiraspol, Hădăreni, Zetea, Dealu și Porumbeni.

PUBLICAȚII

Gazeta de Mureș (1991–1993), Buletin Informativ Pro Europa (din 1994, lunar), Altera – dedicată drepturilor omului și minorităților, multiculturalității regionale (trimestrial – în pregătire).

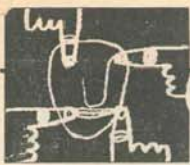
ION MOISESCU

**all different
all equal**

Europei în această luptă și în mod deosebit cooperarea în domeniul prădării istoriei, promovarea egalității de șanse pentru emigranți, activitățile de integrare a emigranților pe scară locală și regională.

Cu prilejul manifestărilor legate de lansarea **Campaniei europene a tineretului** au luat cuvîntul secretarul general al Consiliului Europei, președintele Comitetului de Miniștri, pre-

ședintele Adunării Parlamentare, președintele Congresului Autorităților Locale și Regionale, precum și exponenți a diferite organizații de tineret din Europa. La un centru cultural din Strasbourg a avut loc un spectacol destinat a marca diversitatea culturală europeană, cu participarea unor trupe din Franța și alte țări europene. Printre acțiunile avute în vedere în cadrul acestei **Campanii** trebuie menționată **Săptămîna împotriva rasismului**, care se va deschide la 2 martie 1995 cu **Zilele de acțiune ale mijloacelor de informare în masă împotriva rasismului**, fiind urmate de „**Voiatajele**” **Trenurilor tineretii**, care vor străbate Europa, ducînd activități culturale și educative în diverse locuri. Va urma apoi **Săptămîna europeană a tineretului și Marea sărbătoare a diversității culturale**, ce va avea loc în luna iulie la Strasbourg.

EMIL HUREZEANU

O zi din viața lui Constantin Avram

Într-una din zilele aceluia neașteptat de singeros și, în ciuda anotimpului, tandru decembrie 1989, pe una din străzile centrale ale Bucureștiului, un bărbat între două vârste, cu fața obosită, prost bărbierit, se opriese împreună cu zeci de alți concetățeni, la fel de obosiți și de prost bărbieriti, pentru a privi un camion. Era 22 sau poate 23 decembrie, și camioanele, între care cel privit de Constantin Avram, transportau neîntrerupt corpurile celor răpuși în piețele centrale ale Bucureștiului. Nu știm prea bine cine anume este Constantin Avram; poate un muncitor, sau un inginer, sau un profesor din București. Privea camioanele cu morții revoluției, cu mîna ridicată, anunțînd, în felul cunoscut, victoria. V-ul degetelor sale pare oricum nesigur. Și ceilalți bucureșteni din jurul său, *gauroche*-i cu tullele rebelle, femei masculinizate cu căciuli trase pe urechi, un alt bărbat, ceva mai vîrstnic, arătînd a ceferist sau șantierist, privind camioanele armate încărcate cu morți, nu știu prea bine ce să facă. Unii țin în mînă luminări aprinse. Cîțiva îl înșoțesc pe Constantin Avram cu degetele indicînd V-ul tremurător al victoriei. Pe toate chipurile se citește însă o suferință mai aproape de plîns. Constantin Avram e singurul care plînge de-a binelea. Fața lui seamănă cu masea suferindă a unui chinez, chilian, rus sau italian. Ar putea fi emblema oricărei suferințe omenestii profunde, în chiar momentul producerii ei, de întîmplări grozave și necunoscute. Victoria alăturată unei tragedii neînțelese, așternută pe fața necunoscutului Constantin Avram, este sensul tulburător al celei mai celebre secvențe fotografice surprinse în Europa răsăriteană în toamna anului 1989. Fotografia de grup înfățișîndu-l pe Constantin Avram a făcut imediat înconjurul lumii. Chipul lui, desprins de nume, a apărut pe prima pagină a celor mai importante ziare și reviste. În 1990, această fotografie a primit Premiul Pulitzer pentru imagine. Fotografia bărbatului din București, plîngînd în timp ce face semnul victoriei, s-a desprins și de numele personajului, și de grupul de bucureșteni, și chiar de momentul anume al trecerii camioanelor încărcate cu morții revoluției, în 22 sau 23 decembrie, la București. Ea a devenit marca de înregistrare, pentru sute de milioane de contemporani, a rupturii istorice din Europa răsăriteană a anului 1989. Cu cîteva săptămîni în urmă, în toamna anului 1994, Constantin Avram a reapărut pe coperta cărții „Momente de revoluție în Europa răsăriteană”, semnată și ilustrată de celebrii fotografi americani David și Peter Turnley, și difuzată în mai multe limbi, în întreaga lume. Imagini eroice și zguduitoare de la Praga, Berlin, Budapesta, Varșovia și Sofia stau alături de imaginea lui Constantin Avram, în decembrie 1989, și a lui Nicolae Ceaușescu, în iulie 1989. Ultima fotografie-portret a dictatorului român, la Neptun, în costum gri cu tăietură brejnevistă, cu mîna dreaptă în șold și privirea sigură și rea, apăruse atunci pe coperta revistei „Newsweek”. La cinci ani de la dispariția dictatorului Ceaușescu cu mîna în old și plînsul lui Avram cu mîna în formă de V ne întrebăm ce anume a fost și ce-a mai rămas din aceste două simboluri ale aceleiași realități românești. Cît din Ceaușescu și auto-siguranța lui sfidătoare, cît din Avram și nesiguranța plînsului său victorios? Cît a mai rămas din dictatură, din revoluție, din jertfă, din victorie?

Mi-e cu neputință să știu cine este Constantin Avram. Ce anume crede și face el astăzi, la cinci ani de la cutremurarea sa, transformată în secvență a istoriei mondiale. Încerc însă să-mi imaginez o zi

din viața lui Constantin Avram, în decembrie 1994. Mai pot să-mi închipui care ar putea fi multele sale îndoieli și puținele certitudini privind și revoluția, și ce-a urmat după aceasta în România.

Lui Constantin Avram, anonimul laureat al Premiului Pulitzer, îi pasă foarte puțin, sînt sigur, de locul pe care-l ocupă în iconografia mondială a sferșitului războiului rece, în panteonul martorilor involuntari ai prăbușirii comunismului. Nu știu dacă e încă profesor, tehnician sau muncitor calificat. Vîrsta și nesiguranța sa între victorie și plînsul n-l recomandă pentru nici una din categoriile satisfăcute ale tranziției. Bănuiesc c-a fost fșn-ist, că l-a votat de două ori pe Iliescu, cu gîndul că greșește, dar asta e. Îl respectă pe Corneliu Coposu, după ce, la-nceput, l-a crezut pe fostul secretar de partid, transformat în militant sindical, care, în pauză, le spunea citorva, în secție, că marele pericol ar fi întoarcerea moșierilor. Întoarcerea minerilor este însă chipul coșmarului său familiar. Constantin Avram este un om care a judecat întotdeauna cu capul pe umeri, chiar dacă judecata i-a fost mereu împusă sau sugerată de atitea și atitea întîmplări nefericite: sărăcia, colectivizarea, naveta, venirea de la țară la oraș, minciuna, frigul, partidul, și apoi, după revoluție, din nou, după minutul său de glorie, alunecarea în necunoscut. Casă nu și-a făcut, iar copiii lui nu par să mai reușească vreodată s-o facă. Politica i se pare, bătîndu-i la ușa, seară de seară, cu chipul lui Văcăroiu sau chipul generalului Nițu, un fel de amenințare permanentă. A fost în mulțimea care l-a primit pe Regele Mihai în apri-

lie 1992 la București. A uitat însă de marea lui bucurie, de necrezut, aproape ireală, de-atunci, așa cum i s-au uscat și lacrimile din decembrie 1989. Îi mai interesează dacă a fost revoluție sau lovitură de stat? Puțin. Dacă rapoartele SRI-ului, ale parlamentarilor, actorilor, regizorilor, mărturiile și pozițiile atîtor participanți îi contrazic sau nu lui imaginea, amintirea acelor zile? Nu. Știe, bănuiește tot mai mult că atunci, în decembrie 1989, a așteptat, a sperat prea mult. E sigur că acum, în decembrie 1994, nu-i mai rămîne nici măcar asta de făcut. E prea sărac, prea speriat de prezent ca să mai poată anunța vreo victorie, fie chiar și traversată de plîngerea morților ei. La o zi din viața lui Constantin Avram, anti-eroul necunoscut al revoluției din 1989, și victima anonimă a post-revoluției din 1994, mă poartă gîndul în aceste zile. Lui aș vrea, în acest cel din urmă editorial pe care-l scriu și vorbesc la Europa Liberă, să-i comunic cîteva din îndoielile intime legate de revoluție. Știu la fel de puțin ca și el, sînt prea mult în aceeași situație de neputință a priceperii lumii din jur. Mai întii, cred că Avram Constantin, în ciuda aparențelor, l-a învins pe Nicolae Ceaușescu. Alăturarea fotografiilor lor în manualele ilustrate ale revoluției anticomuniste și realitatea prezentă s-ar putea să ștergă conturile, să bruiereze sensurile. Apoi aș vrea să-i spun că neîncrederea lui în instituțiile care răstoarnă cu același succes despotismul și țin în frîu libertatea e justificată. Această frază apare și într-un proces-verbal al perioadei care a urmat după revoluția franceză. Multe din concluziile lui Constantin Avram se regăsesc de altfel în concluziile istoricilor revoluțiilor mondiale. Fără să fie iacobin, cerînd pedepsirea cruntă a „vechilor”, el n-a înțeles nici pînă azi de ce noi puternici ai zilei seamănă atît de mult cu cei dinaintea lor, fiind adesea aceiași. Revoluția, i-aș mai spune lui Constantin Avram, a existat. A existat și lovitura de stat. A rămas lovitura de stat. Ea continuă și se consolidează. În sferșit, pentru că am marea onoare să-i pot vorbi lui Constantin Avram, un personaj istoric, i-aș reaminti că istoria, cînd se repetă, e și o sursă de îngrijorare, dar și de consolare. După decapitarea revoluționarului terorist Robespierre, un cirac al tranziției a declarat în tribunalul poporului: „I-ați tăiat capul, dar a rămas coada lui Robespierre”. Coada lui Ceaușescu? Din păcate stăm încă la ea, și în ea.

Între semnul victoriei și ghesul la plîns a rămas șleaul unei nădejdii răpuse. Constantin Avram nu e însă omul care a fost, ci și cel care vine. Din fotografie, părăsind-o, el, fără să mai plîngă, se îndreaptă spre noi.

Fotografie de Peter Turnley din catalogul „World Press Photo” 1990

Lămurire

Am următorul punct de plecare: asociațiile studențești aproape că nu mai există. Fără putere de decizie, fără măcar a-și mai putea exercita dreptul de veto prin reprezentanții aleși în senatele facultăților, fără mijloace bănești, fără suportul studenților pe care îl reprezintă, în dezinteresul total al presei, asociațiile studențești respiră greu și trag să moară.

Brutală premisă și greu de acceptat! Trebuie ținut însă cont de faptul că toate fenomenele enumerate au fost, de fapt, procese lente, imperceptibile. De pildă, când și-au pierdut studenții Universității interesul pentru Ligă? Greu de spus. Știu doar că pînă în '91, aproximativ, relațiile erau excelente, efervescente putem spune, și că în '94, dacă întrebi un student despre Ligă, ridică din umeri.

Sau, iarăși, când și-au pierdut asociațiile studențești și prin ele studenții - puterea de a influența deciziile senatului unei instituții de învățămînt superior? Și mai greu de spus. Din '90 și pînă acum, lucrurile nu s-au modificat; formal, aleșii studenților au aceleași criterii de reprezentare în senat. Atîta doar că deciziile senatului nu valoarează mare lucru, pentru că, de avizat, avizează în cele din urmă Ministerul Învățămîntului. „Autonomia” universitară s-a îngrădit sensibil în acești cinci ani de zile - mai are puțin și devine vorbă în vînt.

Facultăți și Academii

1. Conservatorul Academia de Muzică

Așa cum îi spune și numele, Conservatorul este conservator. Am întîlnit acest joc de cuvinte de multe ori. El nu obosește niciodată, pentru că instituțiile muzicale cu acest nume îl îndreptățesc sistematic. În ce mă privește, am început prezentarea facultăților și academiilor cu Conservatorul, pentru că aici situația asociației studențești este simplă: ea nu există.

Trei corpuri de clădiri de vîrstă diferite compun spațiul în care se formează, se perfecționează și se sublimă talentele artei muzicale românești. Corpul vechi - arhitectural masiv și rece, ziduri groase și încaperi înalte - evocă vremurile învățămîntului antebelic, cu profesori temuți, purtători de redingote și cămăși cu gulere scrobite. Corpul median este construit mai recent, după al doilea război, și a fost alipit primului după o logică aberantă. Are aceeași înălțime, ca să se poată imbuca perfect cu vechea clădire, dar etajele sînt mai multe (fiind mai scunde). De aici nepotrivirea între niveleuri; etajul întîi din corpul vechi corespunde etajului 1 și 1/4 din clădirea nouă: studenții își găsesc clasele cu greu. Corpul C este cel mai părgănit. Tencuiala s-a ros sub întemperi, scara interioară în cochilie îngustă are balustrada subredă. Acest din urmă corp adăpostește câteva săli de curs, administrația, casieria și cabinetul medical.

Portarul (cerber acerb) își păstrează privirea neîncrezătoare chiar și după ce te-ai legitimat. În holul principal stau așezate două picturi oribile reprezentîndu-i pe George Enescu și Ciprian Porumbescu, spirite tutelare, și două panouri de onoare. Două panouri de onoare! Pezele studenților merituosi sînt dispuse ca la carte, în semicerc, iar studenții capabili de la margine sînt un pic aplecați spre în afară. Ca decorație, bordura panoului închipuie o liră din panglică tricoloră; pezele se infig cu bolduri într-o placă de poliester expandat vopsită cu bronz. La vedere, pe un perete, un anunț important: „Studenții sînt insistent rugați să nu staționeze în acest hol”. Semnat - „Rectoratul”. Pe alt perete, un regulament de ordine interioară. Articolul 1: „Este interzis” etc. O plimbare de zece minute pe culoarele Conservatorului produce ameteți. Din sălile de studiu (care nu sînt izolate fonic) se aud simultan plane, fluieri, tromboane, viori, rulade vocale, în toate stilurile și din toate epocile, reluări obstinate ale unuia și aceluiași fraze muzicale. Studenții trec repede, ca fantomele, de la o clasă la alta sau fumează, cu aerul că săvîrșesc o faptă urîță, în locurile

în sfîrșit, de ce n-au asociațiile studențești mijloace materiale? Sau, mai bine: știind că asociațiile studențești n-au avut niciodată mijloace materiale - lăsăm la o parte cotizațiile, ridicol de mici, sponsorizările, Fundația Soros pentru o Societate Deschisă etc. -, cînd a început să se facă simțit acest lucru și cînd a început să le stînjenească activitățile?

Din conversațiile mele cu studenții de la diferite facultăți au rezultat și alte întrebări, pe care le formulez mai jos:

- Există vreo continuitate/contaminare între activitatea, modul de organizare și de lucru al asociațiilor studențești de dinainte de '89 și cele de după?
- Există vreo legătură între neputința asociațiilor studențești de a-și reprezenta studenții și scăderea masivă a suportului pe care aceștia îl acordă asociațiilor?
- Există vreo legătură între alterarea (în ochii studenților) a trăsăturilor morale ale liderului și scăderea prestigiului asociației?

Să nu vă grăbiți să răspundeți „da” la aceste ultime trei întrebări. În general să nu vă grăbiți, pentru că am să vă prezint în continuare, în cîteva capitole, imaginea cîtorva facultăți bucureștene, a asociațiilor studențești care le reprezintă și a liderilor lor, după cele ce le-am văzut cu ochii mei, după opiniile studenților pe care i-am interviuat și, cîteodată, după propriile mele amintiri de cînd eram student.

ASOCIAȚIILE STUDENȚEȘTI - CINCI ANI DE EXISTENȚĂ

special amenajate. (Art. 16: „Este interzis a se fuma în altă parte decît în locurile special amenajate, în caz contrar rectoratul va lua măsuri de sancționare: muștrare, muștrare scrisă, muștrare scrisă cu avertisment, exmatriculare”.) Clădirea este friguroasă, nu neapărat în sensul strict termic, cît mai degrabă în sensul ideologic. Așa frig nu m-a mai cuprins decît între zidurile Casei Școlii. Desigur, un anume vînt de libertate a adiat, după Revoluție, și prin Conservator, cam în primele luni ale lui '90. În decembrie '89 era prea devreme, cei mai mulți studenți ai viitoarei Academii de Muzică nu și pierdeau timpul în demonstrații de stradă, ci făceau, silitori, în vederea unui loc la panoul de onoare, game și arpegii, fiecare la instrumentul lui favorit: care avea pian - la pian, care avea vioară - la vioară.

„Dacă studiezi serios ești mult mai bine văzut. În meseria noastră studiul este mai important decît orice. Așa ne-au spus toți profesorii noștri” (A.T., fost student, trompetă).

O altă studentă declară:
S.: Nu am timp nici să mîncin. Programul e în așa fel că nu pot să mă duc pînă acasă. Stau în Conservator și zece ore pe zi (...) Politica nu mă interesează. Nici nu e bine s-o faci (...) De Revoluție eram mulți studenți în Cons, am studiat pînă la vreo zece seara și pe urmă ne-am dus acasă (...)
Pentru ce revistă scrii?

R.: Pentru „22”.

S.: Aș vrea să nu-mi dai numele sau anul.

R.: Trebuie să pun măcar inițialele.
S.: Pune niște inițiale - altele, care să nu fie ale mele.

Cum spuneam, studenții din Conservator s-au trezit la viață o dată cu primăvara. Au avut loc cîteva mici mișcări de protest tipice, cu rezultate la fel de tipice. S-au pus bazele unei asociații studențești, în oarecare corespondență cu Liga Studenților de la Arte Plastice (între aceste două facultăți se ținuseră înainte legături administrative: studenții plasticieni făceau educație fizică în sala de sport a Conservatorului și injecții la cabinetul medical al muzicienilor, în timp ce muzicienii organizau Balul Bobocilor

cu concursul celor de la Arte Plastice). Această asociație prelungea structurile ierarhice ale vechiului ASC, dar era credibilă, cum au fost toate asociațiile studențești de pe atunci. Cerințele acestei Ligi au fost cele obișnuite: autonomie, destituirea unor profesori incompetenți, reprezentare în Consiliu. Rezultatele au fost însă mai slabe decît în alte facultăți: nici autonomie, nici profesori destituiți, nici nimic. În fața unor presiuni din partea corpului profesoral, pe care nu le povestesc, studenții din Conservator s-au întors la game și vocalize și au intrat într-o amorțeală care mai ține și în zilele noastre. Asociația și-a pierdut faima imediat și definitiv, în așa fel încît astăzi, din zece studenți întrebați, nici unul n-a știut să spună dacă există în Academie un sediu al Ligi și, dacă există, cum îl cheamă pe șef. În asemenea condiții, faptul că atît șeful, cît și sediul există nu mai are nici o importanță.

R.: Deci, dacă studenții au probleme, ei nu apelează la Ligă.

S.: Noo. N-am apelat - nici eu, nici colegii mei. Rezolvăm la secretariat.

R.: Operativ?
S.: Mă rog, nu prea. Cu adevărurile (...) e greu. Pînă stai la coadă, pînă ți-o scrie, pînă te trece cu număr la registru,

pînă îl găsești pe decan să ți-o semneze (...) Eu am avut odată nevoie de trei adevărinite, pentru abonament ITB, pentru policlinică, m-am îmbolnăvit, și pentru nu mai țin minte ce. A fost un coșmar, dar pînă la urmă mi-au dat.

R.: Crezi că prezența unei asociații studențești active și puternice ar restabili echilibrul între studenți și conducere?

S.: Nu m-am gîndit. La alte facultăți cum e?

R.: Bursele se dau regulat?
S.: Sînt cam mici. Eu am pierdut o bursă luna trecută. Nu se afișează nicăieri unde se dau, pe ce dată.

Firește că nu se afișează. Unde să se afișeze? La panoul de onoare? e nevoie să afișăm”, mă lămurește cineva de la contabilitate. „La noi în Conservator, de treizeci de ani de zile (!) bursele se dau numai pe douăzeci și șase ale lunii. E sînt, toți studenții știu.” Luna trecută, 20% din studenții Conservatorului au ratat bursa.

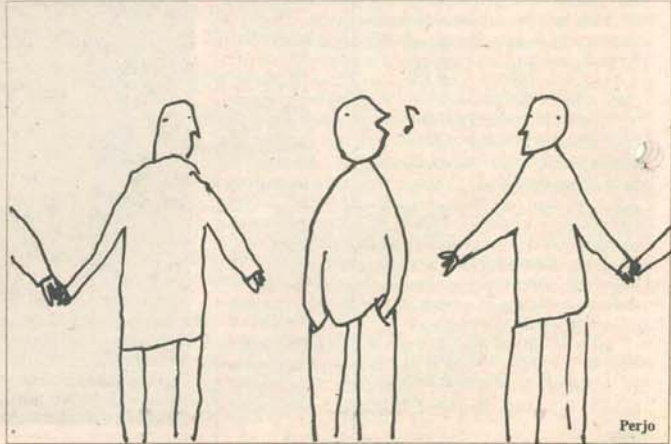
Așa ceva nu intră însă în raza de activitate a Asociației studențești din Conservator. Membrii ei par să nici nu existe. Se fac vazuți la fel de rar ca extraterestrii. O dată la doi ani, toamna tîrziu, aterizează în holul mare, cu o masă lungă, și vînd bilete la Balul Bobocilor. Își fac un punct de onoare din a-l organiza ori de cîte ori le stă în putere să o facă. Anul acesta, de pildă, combinația le-a reușit: au cîntat vedete ale muzicii ușoare românești, s-a făcut concurs de miss, s-a aplaudat cu căldură și s-au consumat cu moderație băuturi alcoolice.

După un ultim pahar ciocnit în sănătatea corpului profesoral, studenții au plecat să se culce. Deși a doua zi era sîmbătă, nopțile nu se pierd. Iar în Conservator, atît sîmbăta, cît și duminica, se studiază. Apropo de Conservator, unica memorabilă acțiune ce datează din vremea de glorie a Ligii studențești este schimbarea numelui acestuia în „Academia de Muzică”. Cu asta trebuia să încep, ca să fie clar.

2. Academia de Arte Frumoase

Prin contrast cu Conservatorul, Academia de Arte respiră un aer normal. Clădirea, la fel de veche, nu are nici un fel de masivitate, iar culoarele, destul de prăfuite și întunecoase, sînt marcate foarte clar - imposibil să te rătăcești. Decorul se schimbă curent. Planșetele care acum un minut stăteau rezemate de perete au dispărut, transportate către clasă de un student cu pasul cumpănit. Pe ziduri poți citi lucruri drăguțe sau nerușinate, scrise cu carbunele sau cu spray-ul, toate atestînd vioiciunea de spirit a studenților acestei facultăți.

Lumea se îmbracă bine, după cum e moda, haine din țesături aspre, ghețe înalte cu toc drept și talpă groasă, jachete largi, subțiri, sau veste, peste stoffe masive cu croiala lăliie, pălării cu boruri întoarse și prinse cu paftale,

Perjo

eașare înodate neglijent la git. Toate acestea alcătuiesc, de fapt, în mod foarte subtil, o uniformă. Deși studentul de la Arte Plastice este la fel de sărac ca orice alt student (ba chiar mai sărac, pentru că bea mai mult), vederea lui te binedispune.

Mi-a fost foarte ușor să obțin informațiile pe care le doream. Portăreasa, o femeie cu chip amabil, a zâmbit larg și mi-a spus: „Seful Ligii? Nu l-am văzut astăzi pe Zgîmbău. Are sediul la trei. Dacă nu, întrebați de el la grafică, la Mircea Dumitrescu”.

Acolo, într-adevăr, mi s-a certificat că dl. Zgîmbău n-a venit încă. Vine mai târziu, de obicei. Parte din studenți făceau în clasă studii după model, parte fumau pe culoar.

Morar Celestina/grafică: Zgîmbău?
R.: Și mai cum?

M.C.: Constantin. Ha, ai crezut că e poreclă. Ai să-l recunoști ușor. E foarte slab și poartă un cojoc din alea lătoase. (...) S-a agitat mult cu Liga asta, mai demult. Acum a rămas cam singurul.

R.: Există colaborare între studenți și Ligă?

M.C.: Da... Nu știu. Bănuiesc că la alte facultăți Liga Studenților joacă un rol mai important. Să-ți spun ce cred eu: aici ne înțelegem foarte bine cu profesorii. Direct și personal. Pe bune, sînt relații foarte mișto. Mergem și bem împreună. Dacă sînt probleme, le rezolvăm cu ei direct. Nu trebuie Ligă să medieze. Cînd Liga era activă, acum cîțiva ani, am auzit că au fost tensiuni mari între rector și Ligă, și Zgîmbău. Eu nu eram în facultate atunci, dar așa am auzit.

Cu adevărat, între studenți și profesori există relații extrem de strînse, tradițional amicale. Locurile în care aceste prietenii între generații se petcesc poartă nume cu rezonanță istorică, folclorică sau cețoasă („Mircești”, „Bucium”, „Nord”). De aceea, opiniile despre lume și societate sînt asemănătoare la dascăli și la învățăceii lor. Disensiuni? Cel mult profesionale. Pe scurt, toată lumea din Academia de Arte Frumoase, cînd a fost să voteze, a votat la fel. Exact din aceleași motive, epurările făcute după decembrie '89 nu au fost spectaculoase. Nici nu era nevoie, atît în Liceul „Tonitza”, cît și în Institutul, încă înainte de căderea regimului, se produsese acte de disidență cu concursul mai mult sau mai puțin camuflat al majorității profesorilor: o ședință de excludere din UTC a unui elev care obținuse plecare în străinătate, ședința urmînd să conțină infierări drastice din partea colectivului, degenerează în comedie — foarte bine face pleacă, tovarășa dirigintă, bravo lui, aplauze, urale; modelul Taciuc gol pușcă, venit dintr-o ședință de pozat, o aleargă cu barba în vînt prin birou pe șefa organizației de bază din facultate, ca s-o sperie; un grup de elevi unge gura portretului lui Ceaușescu cu miere pe o zi călduroasă de vară și muștele se string grup; se dă foc în semn de protest la cataloge etc.

În aceste condiții, este ușor de înțeles de ce nimeni nu a simțit nevoia unei asociații studențești cu rol politic. Cît despre un posibil rol administrativ pe care această asociație l-ar fi putut juca, nici nu a venit vorba. Ar-

tiștii au consacrat o anumită imagine despre ei și nu vor să o dezmință: să te preocupe meseria, arta în general, să te îmbraci bine, să fii plăcut la vorbă, glumeț și prietenos, oricînd gata să pleci în gașcă la o bătău, să nu te arăți preocupat de organizare, de hîrtoage, de cotizații — pe scurt, să cultivi cît mai mult latura aeriană a firii tale, în detrimentul teluricului. De problemele administrative să se ocupe strict administrația.

R.: Vin burse pentru străinătate. Cum se împart?

Dumitrescu Elena/sculptură: E un panou în hol și acolo se afișează toate bursele. Pe cine interesează, își face un catalog de prezentare și îl depune la rectorat, depinde de caz. La unele burse pot trimite oricîți direct în străinătate. La rectorat se face o comisie de selecție.

R.: Sînt neregulii?
D.E.: În limita normală.

R.: Liga Studenților are reprezentanți în aceste comisii?

D.E.: Cred că Zgîmbău.

R.: În toamna aceasta au fost mari probleme cu locurile studenților în cămine.

D.E.: Da, știu, dar studenții de la noi nu prea stau la cămin, preferă să-și găsească un atelier. Au fost și studenți care au stat la cămin. A făcut pentru ei Zgîmbău o listă. Se tot agita pe acolo.

R.: Și a rezolvat?
D.E.: Habar n-am. O fi rezolvat, că nu s-a mai auzit nimic despre asta de atunci.

Dl. Constantin Zgîmbău este singurul care poate spune cu siguranță dacă s-a rezolvat sau nu. Păstrează însă interviul cu el pentru cel de-al doilea capitol al articolului de față, „Portrete de conducători”.

Înainte de a părăsi Academia de Arte Frumoase să spunem, spre meritul ei și al rectorului, dl. Mircea Spătaru, că este singura instituție de în-

lă.) Am luat hotărîrea ca, de anul viitor, activitatea în facultate să se intrerupă la ora 4 după-amiază. Nu mai e voie în atelier după ce se întunecă. Folosiți și voi lumina de zi, că e gratis.

Studenții: Aaaa.
M.S.: Asta e cea mai bună soluție. Economisim și ne încadrăm în buget. (Aplauze, chicoteli.)

Expoziția este declarată deschisă și toată lumea se întoarce la vinul de țară al domnului Ilfoveanu. Cît despre decizia domnului rector, în Academia de Arte Frumoase s-a putut lucra în anul următor oricît de tîrziu în noapte.

3. Facultatea de Litere

Cred în legătura dintre oameni și clădirea care îi adăpostește. Cred, fără să pot dovedi acum, că arhitectura unui așezămînt cultural influențează mentalitatea celor ce viețuiesc în el și calitatea produselor lor culturale. Cînd, de exemplu, toate redacțiile ziarelor importante au fost comasate în Casa Școlii, s-a făcut acest lucru tocmai pentru ca zărele să nu se deosebească esențial între ele. Sediul din Edgar Quinet al Universității este bine cunoscut, iar balconul ce dă înspre piață, deja celebru. Interiorul clădirii este tolerant, și studenții care se mișcă în el sînt îmbrăcați destul de pesitrit, decent totuși, fără preocupare excesivă pentru baine, mediu crispați în timpul sesiunilor de examene, fumători cam în proporție de 60%.

Pe ușa cu geam a Ligii Studenților din Facultatea de Litere a fost lipită o bulină autocolantă cu următorul text: „Étudiant aujourd'hui, chomeur demain, merci la Gauche”. Cineva a intervenit cu pixul: „Étudiant hier, chomeur aujourd'hui, merci la Droite”. Probabil un absolut al promoției '92, nemulțumit că sistemul repartițiilor nu mai funcționează. Bulina a fost înlocuită cu una nouă, imaculată.

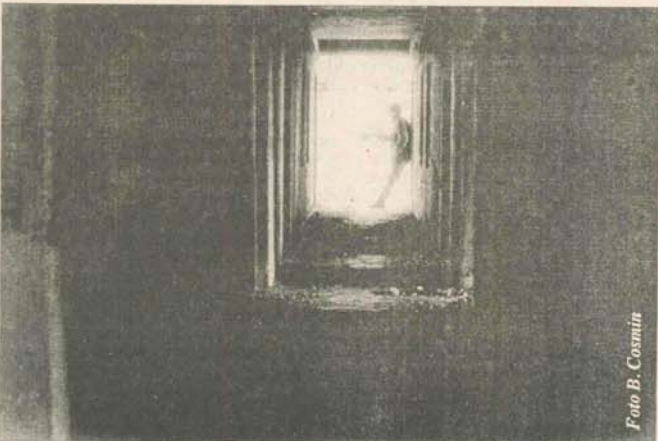

Foto B. Cosmin

vățămînt superior care, în absența unei organizații studențești care să militeze pentru independența de decizie a așezămîntului, a rezolvat problema autonomiei universitare prin eludarea ei. Toți fac ce le place, și tuturor le place ceea ce fac. Pot da chiar și un exemplu de decizie independentă a rectorului primitivă cu satisfacție de către studenți.

Era acum un an și jumătate, la expoziția de sfîrșit de semestru a clasei profesorului Ilfoveanu. Asistența — formată în majoritate din studenți. Dl. Ilfoveanu are pregătित pentru asemenea ocazii un excelent vin de țară. Bei și nici nu simți că bei. Se deschide expoziția. Ultimul vorbitor este dl. Mircea Spătaru, rectorul. Îi laudă pe studenții pentru lucrările lor — este o clasă bună, care promite. Și, dintr-o dată, dl. rector se încruntă:

M.S.: Ministerul nu mai dă bani pentru întreținere. Adică el dă tot atîția bani, dar prețurile la curentul electric și la apă s-au scumpit. (Risete mici în sa-

Astăzi putem din nou citi textul inițial. Ușa cu geam face activitatea Ligii extrem de transparentă: dacă e întuneric, înseamnă că nu se lucrează. Dacă vezi lumină, poți intra. Cînd am intrat eu, de exemplu, înăuntru se aflau cinci studenți și un student (5/1 reprezentînd exact proporția fete/băieți din Facultatea de Litere). Activitatea era intensă, se făceau calcule, se treceau cifre într-un registru. Se organiza Balul Bobocilor (din cite am remarcat, aceasta a devenit activitatea de căpătenie a asociațiilor studențești de peste tot).

Mihai Pavelescu/Liga Studenților, Litere: Am numai cinci minute libere, sîntem ocupați pînă peste cap cu balul.

R.: Aveți fonduri?

M.P.: Ne-au sponsorizat cîteva firme, o să strîngem cam două sute de mii de lei.

R.: Se poate întreține din cotizații?

M.P.: Știi cît e cotizația? 30 de lei lunar. A rămas așa din '90.

R.: Aveți mulți cotizanți?

M.P.: Anul acesta, cam o sută de membri din toți anii de studiu. (...) Nu putem mări cotizația, asta ar cere să modificăm statutul, și pentru modificarea statutului trebuie hotărîre judecătorească. E foarte complicat. E o problemă: dacă punem cotizație mare nu o plătește nimeni, că e mare. Dacă o lăsam cum e, studenții socot suma insignifiantă și simbolică, și spun: „dacă tot e așa mică, ce importantă are dacă o plătesc sau nu? Cum noi tot nu cîștigăm nimic din cotizații, mai bine lăsam studenții să adere la Ligă, fie că își plătesc, fie că nu, cotizația.”

R.: Alte ajutoare bănești?

M.P.: Fundația Soros ne-a dat bani să scoatem o revistă. Banii i-am obținut prin Ligă, dar revista nu e a Ligii, ci a Facultății, și se numește „Litere Nouă”. A apărut deja un număr în toamnă și o să apară al doilea în ianuarie. Noi am vrut să o facem lunară, dar nu sînt bani.

R.: Ce altceva mai organizează Liga?

M.P.: Lucruri pentru care nu trebuie bani. Ne buizim pe bunăvoința decanatului și a administrației. Am făcut, de pildă, în fiecare marți, la ora 18, „Cafeneaua critică” cu dl. Ion Bogdan Lefter. Au fost invitați dl. Paleologu, cîțiva optzeciști.

R.: Deci relațiile cu decanatul sînt bune.

M.P.: Excelente. Dl. Cornea ne sprijină cît poate. Uite, de exemplu, acum se discută în consiliu și în senat problema anului de specializare și a modificării programei. Avem reprezentanți în senat, s-au strîns liste de semnături, dar Ministerul Învățămîntului nu aprobă.

R.: Rolul Ligii este politic?

M.P.: Nu... adică da, într-un fel mai delicat. Avem între studenți majoritatea pro-monarhiști, dar și mulți cu convingeri republicane. Unu, doi, poate, să citească și „România Mare”, cine știe? Vechea conducere a Ligii (Marian Munteanu, Violeta Badea, Florin Davidescu, ultimii doi la Litere, n.n.) formase niște structuri elitiste. Speculau filonul protestatar și cred că asta i-a îndepărtat sau i-a plictisit pe studenți. Am văzut cu toții cît de inutile sînt protestele, or, dacă n-ai o dispoziție specială pentru așa ceva, nu cred că poți protesta la nesfîrșit. Noi încercăm să-i convingem pe studenți că ducem — și chiar ducem — o activitate strict tehnică, de specialitate. Relațiile studenților cu Liga nu stau încă sub semnul entuziasmului, e adevărat, dar, oricum, tot o bine că există. Evident, dacă Liga organizează o demonstrație în semn de protest, participăm și noi cu dragă inimă.

R.: Cine sînt actualii șefi ai Ligii?

M.P.: Cristian Urse pe Universitate și Florin Macarie la noi, la Litere.

R.: Cazarea în cămine a căzut în obligațiile Ligii Studenților?

M.P.: Știu la ce te referi. Au fost necazuri mari, ne-au dat locuri puține. Dar dacă te gîndești la neregulii grave, morale — am auzit și eu că s-au întimplat —, să știi că nu la noi. Dacă au fost neregulii la noi, s-au datorat exclusiv haosului organizatoric. Tocmai asta vrem să remediem. Uite, cei de la Matematică au rezolvat mai frumos. Deh, oamenii precisi și practici.

Se pare că Liga Studenților din Universitate a găsit o cale echilibrată de a supraviețui. Părerile d-lor Urse și Macarie despre aceasta le voi arăta tot în capitolul „Portrete de conducători”. Nu este singura cale posibilă. Facultatea de Medicină a găsit un alt drum — sau, mai bine zis, alte două drumuri —, pentru că acolo s-au format, la un moment dat, două asociații studențești rivale. Cazul în sine merită un capitol aparte și, fiind vorba de Medicină, el se va numi „Lupte intestinale”.

Pagini realizate de
RĂZVAN RĂDULESCU

Ghid de conducere într-o societate democratică

Felul cum se exercită conducerea este vital pentru funcționarea oricărei organizații. Metodele de conducere se rezumă la capacitatea de a produce rezultate. Într-o societate autoritară există foarte puțini conducători, majoritatea oamenilor, chiar și cei din poziții de răspundere, au prea puțină capacitate de a produce schimbări. În general, ei doar transmit ordine de la o mică elită de conducere, iar omul obișnuit are foarte puține ocazii de a contribui la decizii. Invers, într-o societate democratică, mii de oameni participă la decizii în fiecare zi – prin munca lor ori prin activități în organizații libere.

A lua decizii nu este un proces ușor. Este nevoie de timp și energie, discuții în contradictoriu, toleranță și răbdare. Înainte de toate, este nevoie de o îndeminare specială de a ajunge la decizii colective, ca de exemplu capacitatea de a comunica, de a convinge, analiza și organiza. Fiindcă responsabilii democrației cred că grupul are mai multă înțelepciune decât individul, ei folosesc aceste abilități și să îndemne grupul să ajungă la decizii optime și să ghideze colectivul în a pune în aplicare deciziile. Aceleași capacități pot fi însă exploatare de conducători autoritari pentru a-și impune voința asupra colectivului.

● Ce este capacitatea de a conduce?

Unii văd în actul conducerii dominarea unui grup și își imaginează o singură persoană care are toate răspunsurile corecte și este destul de puternică în a-și impune voința. Aceasta este imaginea unui conducător autoritar, nu a unui responsabil democratic. Într-o societate democratică găsim mulți oameni care au idei și sugestii care pot contribui la deciziile cele mai bune. Responsabilul este acela care facilitează procesul de a ajunge la decizii

Perjo

în cadrul unui grup. El are anumite „puteri”: puterea de a defini problema, de a-i încuraja pe toți participanții să ia cuvântul, de a limita discuțiile la subiectul de pe ordinea de zi, de a ajuta să se organizeze activități. „Puterea” este, de fapt, puterea de a influența pe alții pentru a atinge obiectivele trasate.

● Înșuriri personale necesare unui bun conducător

Capacitățile personale reprezintă calitățile și comportarea personală a unui individ și sunt cele care creează respect și încredere din partea membrilor colectivului. Sunt compuse din trăsături de caracter cum ar fi: „cinstit”, „demn de încredere”, „ferm”. Deși ar putea părea straniu să considerăm trăsăturile de caracter drept înșuriri, ele reflectă un comportament care poate fi învățat și exersat.

Abilitățile personale sunt importante, deoarece ele îi conving pe alții să aibă încredere în conducător.

● Demn de încredere

„Demn de încredere” este o noțiune asociată cu mai multe calități înrudite, cum ar fi: te poți bizui pe el/ea, consistent, stabil și responsabil. În esență, aceasta înseamnă că un conducător trebuie să facă ceea ce a spus că va face. Un conducător spune adevărul, își ține angajamentele, procedează conform

planurilor și ține secret ceea ce i se cere să nu divulge. Un conducător face toate acestea în mod consecvent, încât membrii colectivului să se poată aștepta la o comportare demnă de încredere de la el. Ei ar fi șocați dacă el i-ar dezamăgi. Un conducător democratic dezvoltă încrederea în cadrul colectivului, având încredere în alții și respectând părerea lor. Prin contrast, un conducător autoritar nu are încredere în nimeni și suspectează pe toată lumea.

Cum conducătorul este responsabil de activitățile ce se desfășoară sub controlul lui, el își ia răspunderea pentru succesul sau eșecul unui proiect. Faptul de a fi dispus să accepte responsabilitatea este semnul unui adevărat conducător.

● Comportare etică

Comportarea etică este vitală pentru dezvoltarea încrederii în conducător, dar implică factori mai adânci ai caracterului decât „a face ceea ce a spus că va înfăptui”. Comportarea etică evoluează în jurul chestiunilor privitoare la felul cum cineva își trăiește viața ca persoană onorabilă, care respectă legile, se comportă în concordanță cu codurile morale generale acceptate în societate și îi tratează pe alții în mod cinstit. Conducătorii democrației trebuie să fie ireproșabili. De pildă, am avea puțin respect pentru cineva care își maltratează familia. Deși asemenea acțiuni nu au un efect direct asupra felului în care un conducător se comportă într-o ședință publică, totuși afectează succesul final, deoarece membrii colectivului ar avea mai puțin respect față de el.

Ca un minimum, ne așteptăm de la un conducător democratic să spună adevărul, să satisfacă responsabilitățile cetățenești, să respecte legea, să trateze oamenii în mod cinstit în afaceri personale sau politice, să respecte principiile etice speciale din profesia lor și să recunoască drepturile altora. Conducătorii nu trebuie să fie amestecați în afaceri dubioase ori să permită existența unor afaceri frauduloase. Persoanele în poziții oficiale trebuie să protejeze banii și proprietățile care aparțin tuturor cetățenilor. Conducătorii democrației trebuie să lupte pentru eradicarea mitei și a corupției oriunde dau de ele. Un conducător democratic este convins că renumele și reputația sunt posesiunile lui cele mai de preț.

În sfârșit, relațiile cu membrii colectivului trebuie să fie deschise. El nu trebuie să manipuleze persoanele sau sistemul democratic pentru a atinge anumite obiective proprii pe care le ține ascunse față de ceilalți din colectiv.

● Fermitate

Fermitatea, în acest context, înseamnă tăria de caracter. Un conducător trebuie să aibă curajul de a întâmpina situațiile dificile, disciplina personală de a îndeplini sarcinile necesare și de a-și stăpâni emoțiile și impulsurile. Un conducător puternic nu se înfurie repede, se menține calm, nu intră ușor în panică și nu este în mod vizibil iritat dacă este provocat într-o dispută. Evitând să fie defensiv, conducătorul dovedește că este interesat mai mult de principii decât de persoane.

În cazul când se ivesc probleme dificile, responsabilul trebuie să fie un reazem pe care alți membri să se poată bizui pentru sprijin și îndrumare. Un conducător ferm înfăptuiește acest lucru punând evenimentele într-o perspectivă justă. Când timpurile sunt dificile și oamenii în conflict, participanții s-ar putea să fie atit de învăluți în dezbaterile problemelor, încât să uite de obiectivele propriu-zise ale grupului. Conducătorul trebuie să rămână deasupra certurilor și să îndrume cu tact membrii spre atingerea obiectivelor finale. Fermitatea în toată furtunii inspiră încredere în conducere.

● Încredere în sine

Un conducător democratic are încredere în sine. Aceasta înseamnă că el are o imagine corectă despre sine și despre capacitățile și slăbiciunile sale și are certitudinea că este capabil de a lucra cu colectivul. Cineva cu o imagine echilibrată despre sine însuși nu este îngrijorat de felul în care este văzut de alții. Responsabilul democratic se concentrează asupra felului cum reușește colectivul ca un ansamblu.

Cineva poate să fie încrezut sau să aibă lipsă de încredere în sine. Cineva excesiv de încrezut poate să aibă o comportare arrogantă, nerăbdătoare și autoritară. Complexele de inferioritate pot submina capacitatea responsabilului de a conduce cu autoritate o ședință și de a-și imprima ideile. În ambele cazuri, responsabilul poate fi preocupat peste măsură de succesul propriu și astfel să nu se poată concentra pe îndeplinirea sarcinilor colectivului.

● Compașiune

Responsabilul democratic îi pasă de alții: de ideile lor, de sentimentele lor și de bunăstarea lor. Un responsabil eficient învață limbajul și tehnica de a arăta o atitudine de compasiune. Conducătorul dovedește compasiune în următoarele feluri:

- Îi pasă de alții: arată întotdeauna respect pentru persoane și evită un limbaj batjocoritor asupra ideilor și capacităților participanților, inclusiv ale oponenților. Conducătorul caută să aplice conflictele personale, căutând baze comune. Conducătorul îi pasă de dificultățile personale ale altora, care le afectează munca. De exemplu: dacă un membru din colectiv are probleme, îl ia deoparte și îl întreabă dacă îi poate ajuta.

- Îi pasă de colectiv: responsabilul este preocupat de coeziunea generală a colectivului și caută să obțină succese pentru colectiv, menținându-se deasupra conflictelor din interiorul acestuia. Trebuie să fie întotdeauna clar că interesul conducătorului este succesul final al colectivului, mai degrabă decât succesul unui singur membru. De asemenea, responsabilul nu ia poziții unilaterale într-o controversă, ci, mai degrabă, joacă rolul de arbitru. Conducătorul nu trebuie să favorizeze un coleg față de alții. Trebuie, din contră, să dovedească imparțialitate în acțiunile sale. De exemplu: responsabilul ar putea să aibă părerea lui despre capacitatea unei persoane, dar nu-și va exprima părerea – nici măcar în mod confidențial –, deoarece s-ar putea ca în cele din urmă aceasta să ajungă înapoi la persoana respectivă și să ducă la deteriorarea relațiilor lor.

- E preocupat de obiectivele colectivului: responsabilul trebuie să-și ia angajamentul de a trasa sarcini, de a rezolva problemele ivite, de a asigura bunăstarea colectivului. Nu poate evita conflictele evitând să ia decizii.

● Curiozitate

Un conducător democratic nu trebuie să aibă idei preconcepționale despre problemele pe care colectivul le are de îndeplinit. Responsabilul „este curios” în sensul că vrea să obțină mai multe informații, mai multe puncte de vedere, exprimarea cit mai multor păreri, mai multe răspunsuri la chestiuni. Conducătorul vrea să știe cum se desfășoară lucrurile și cum au rezolvat alții probleme similare. Curiozitatea este caracteristică pentru capacitatea de a culege informații. Cea mai importantă însușire în legătură cu curiozitatea este talentul de a pune întrebările potrivite.

Adaptare după cursuri internaționale de management

FM 94,2 MHz

TOTAL

Radio logo with 'RADIO' text.

FM 94,2 MHz

Tel. 637 37 900, 637 56 45

București Tel. 637 37 900, 637 56 45

urează bucureștenilor
un Crăciun fericit
și un An Nou în care
„s-auzim numai de bine!”

1994

28 decembrie 1994-3 ianuarie 1995

10 ANUL V
Nr. 52

Copiii României

5 ani fără alternanță politică

La 16 decembrie 1994, *Le Monde* a consacrat Timișoarei aproape o pagină: articole rutiniere, în care inedită era doar afirmația președintelui Iliescu că România ar fi cunoscut alternanța politică, de vreme ce în acești 5 ani s-au succedat trei prim-miniștri și câteva guverne (luând deci în calcul și remanierele guvernului Văcăroiu). La 22 decembrie, *The New York Times* face bilanțul timpului scurs de la ceea ce inițial s-a numit revoluție și acum este tot mai des prezentată ca o lovitură de stat care a utilizat o insurgență populară. Dînd numele celor doi (Ion Iliescu și Virgil Măgureanu) în miinile cărora s-a concentrat în acești ani puterea, ziarul american exclude posibilitatea oricărei alternanțe. Nimic nou deci pentru cititorul român de presă independentă: poate nici pentru cel occidental, care imediat recunoaște în ilustrația articolului emblema României: un mic „homeless”, un copil al străzii, desculț, încercînd să se încălzească sub un calorifer în Gara de Nord.

Suferința copiilor – de neînțeles, de neacceptat

Pe această idee, acum 100 de ani, a construit Dostoievski revolta lui Ivan Karamazov. Suferința copiilor handicapați de condițiile de exterminare ale orfelinatelor (cînd nu fuseseră înainte de naștere handicapați de efortul de a avorta al unor viitoare mame disperate) era însă înainte de 1989 nu doar un subiect tabu, ci și unul care nu prea interesa pe nimeni. Generozitatea scade pe măsură ce crește mizeria – socială și morală. Nu te oprea totuși nimeni (presupun) să intri în îngrozoarele încăperi cu copii abrutizați, nescosi la aer, niciodată, și care, cînd te apropii de ei, se înspăimîntau că vrei să-i bați. Imagini care după decembrie 1989 vor umple ecranele occidentale (televiziunea națională i-a „protejat” cit a putut pe români de ele) și care vor fi asociate cu numele României, creînd un clișeu comod pentru jurnaliștii grăbiți. Într-o lume ca aceea occidentală, în care, de pildă, cheltuielile metroului în Washington au crescut substanțial doar pentru ca să se facă posibil accesul handicapatilor din cărucioare, filmele despre orfelinatele de exterminare a copiilor nedoriți de nimeni, pe care Ceaușescu îi obligase să se nască, aveau să lase urme adînci în memoria oamenilor. Se ivise un tip inedit de violență față de cel vehiculat de știrile zilnice politice. Frustrarea românilor față de această imagine standard a țării lor, parțial justificată, ascunde și o vinovăție neasumată. Însă, vîrînd-vîrînd, generațiile actuale vor trebui să o ducă în spate, împreună cu alarmantul procent de delincvență și cu sumele mari de bani necesare viitoarelor asigurări sociale. Iar generațiile viitoare n-av vor judeca nu doar pentru trecut, ci și pentru prezent; lipsa de igienă și de conștiințiozitate profesională a continuat și după 1989 să imbolnăvească de SIDA copiii, iar părinții au continuat să-i abandoneze, să-i vindă sau să-i prostitueze – nu doar din cauza sărăciei, ci și din iresponsabilitate.

Copii normali – copii minune

Au însă dreptate, fără îndoială, și cei ce se revoltă față de această întunecată emblemă: în condiții normale de viață, copiii României nu oferă nici un motiv de complex. Ba chiar dimpotrivă. Ei sînt (statistic) mai reușiți decît adulții, pentru că un climat social nepropice nu le-a micșorat înzestrarea inițială. O asemenea „re-vanșă” oferă de pildă Corul de copii al Radiodifuziunii, unul dintre cele mai vechi de pe continentul nostru (el va împlini – în 1995 – 50 de ani). Fondatorul corului este Ion Vanea. Eugenia Văcărescu-Necula este cea de-a treia dirijoare a lui. Ea a format și formează în continuare nenumărate echipe care se completează, se reinnoiesc prin concursuri în fiecare an.

Pianistele corului sînt Luminița Berariu și Camelia Chițibea, iar dirijor secund și maestru-de-canto – Voicu Popescu. Eugenia Văcărescu-Necula amintește, cu o justificată mîndrie, că toți copiii din cor sînt premianți la școală, deși regimul de repetiții este dur, cere putere de muncă și putere de sacrificiu (orele de după școală și mare parte din *weekend*). Corul dă concerte și face înregistrări (fonoteca Radioteleviziunii, concerte vocal-simfonice), performanța îi este probată și de nenumăratele turnee în străinătate. El a bătut Europa în lung și în lat, a fost de 3 ori în Japonia (succes de referință, în cele mai importante centre culturale, cu un public pregătit să-i aștepte). În SUA, Corul de copii al Radiodifuziunii a ajuns pentru prima oară în martie 1994, la invitația lui Mihai Botez, pe atunci ambasador al României la ONU. Revizuirea în decembrie și evoluția sa în fața unui public specific și în spații politice are această explicație. Probabil concertul de cea mai mare anvergură a fost cel de pe data de 10 decembrie, la Banca Mondială, dat într-o sală de spectacole adecvată, în fața unui public compus din înalți funcționari și diplomați. Au fost prezenți și instrumentiști (violoncelistul Mihai Marica, n. 1983, Horia Văcărescu, pianist, n. 1978, pianistii Irina Botan, n. 1981, și Matei Varga, n. 1980 – ultimul fiind premiat de mai multe ori în Italia, Franța, Republica Cehă). Concertul a fost filmat de CBS pentru a fi dat pe post în cadrul unui *talk-show* de mare popularitate, programat pentru luna ianuarie.

Cu această ocazie a fost sărbătorită și a treia împlinire anuală a asociației care reunește copiii adoptați din România și părinții lor adoptivi (mult mai mulți decît s-ar putea crede și răspîndiți în întreaga Americă), asociație asupra căreia voi reveni cu informații într-unul din numerele viitoare.

Repertoriul a cuprins colinde românești și străine, piese instrumentale din repertoriul clasic. Acasă la Richard Schifter (Director pentru Europa Centrală și de Est în Departamentul de Stat), Corul de copii a fost ascultat și apreciat de Anthony Lake (principalul consilier în probleme de apărare al președintelui Clinton), care pe 12 decembrie i-a invitat la petrecerea de Crăciun a personalului din Casa Albă. Un al doilea concert la Casa Albă va fi cel care va și încheia turneul, la Pomul Național de Crăciun din Parcul prezidențial al Casei Albe (17 decembrie). Pe lângă spațiile publice (Muzeul Copiilor sau *moll-ul* din Georgetown, un complex de magazine elegante în care copiii au fost asistați și de cei patru diplomați americani care vor completa, în următoarele luni, echipa ambasadorului Moses), Corul de copii al Radiodifuziunii a făcut o înregistrare la televiziune, pentru canalul 20 – „Make a Difference” –, transmisă în seara de Ajun (24 decembrie) și reluată în dimineața zilei de Crăciun. Pe 14 decembrie, Corul de copii a fost transmis în direct pe Canalul 9, în cadrul programului de mare popularitate „Broadcast House Live”.

Crăciun american '94

Dacă ai 5 ani de rezidență și muncă legală în SUA (2-3 ani ai consumat deja pînă ai căpătat rezidența), ești în drept să-ți începi demersurile ca să obții cetățenia americană (îndubitabil, cea mai respectată și azi, ca și ieri în lume: în spatele ei se află un continent și o supraputere – acum, în timpul „păcii reci”, fără rival). O slujbă asigurată, o viață de familie echilibrată, opinii favorabile despre tine (ale colegilor de serviciu, ale vecinilor), apartenența la o comunitate religioasă sînt dacă nu condiții, cel puțin atuuri pentru ca să devii (ține de voința ta) cu adevărat american. Dacă ești ateu sau dacă îți păstrezi doar în sufletul tău credința (oricare ar fi ea), neparticiparea la proiectele generoase ale unei biserici poate fi echivalată de un voluntariat civic într-una din nenumăratele asociații non-guvernamentale care, toate, alcătuiesc țesătura densă și elastică a societății civile americane. O toleranță organică îngăduie viața alturi a diferitelor culte, apartenența la oricare dintre ele echivalînd cu un certificat de bună purtare. În familiile mixte (creștini și evrei, de pildă) se trece de la o sărbătoare la alta, de la Hanuka la Christmas.

Ceea ce izbește însă ochiul românului venit în Lumea Nouă în luna decembrie este atotputernicia Crăciunului. De vreme ce nu doar Washingtonul, ci și Praga oferă de la începutul lui decembrie un contrast intens de lumină și culoare cu cenușul (ziua) și întunecatul (noaptea) București, nu-i chiar ușor să distingi Crăciunul general-occidental de cel american. (Nu eu am inclus Praga în spațiul occidental, ci ea singură s-a impus, prin modul cum arată.) Crăciunul american mi s-a părut că răspunde citorva parametri: 1. unui spirit religios deschis spre lume, nu închis spre sine și spre coreligionari; 2. unei atenții generoase față de semenul tău (semnificative sînt urările din această țară: „have a nice day” – îți doresc o zi plăcută și „take care” – ai grijă de tine, și se spune cînd te despărți și pleci în lumea la fel de încărcată de pericole și azi ca și pe vremea cînd aici se derulau poveștile Vestului Sălbatic); 3. modul specific american de a gândi în termeni pozitivi viața (drenînd-o cu soluții, pavînd-o cu date exacte), ca să-ți faci bucurii ție și celor dragi, fără să-i uieți pe cei lipsiți sau aflați în suferință; 4. criteriilor comerciale, care fac din luna decembrie cea mai densă în cumpărături, party-uri, serbări etc.

În așteptarea Crăciunului, magazinele își pun ornamentația strălucitoare – brazii încărcăți, coroane verzi cu panglici roșii, pachete multicolore cu funde mari, figuri alegorice (Moș Crăciuni, sânni etc.) și umplu cu becuțe crengele copacilor din stradă. Locuitorii își ornamentează și ei, după gust, casele; bănuiesc că nicăieri nu lipsește nici bradul, nici coroana atîrnată deasupra ușii. Casa Albă – o casă doar ceva mai mare decît una obișnuită – primește cca 75.000 turiști americani și străini dornici să vadă tradiționalul pom de Crăciun. Eu am văzut însă aici nu doar ornamentația de sărbătoare, ci și absența fastului greu, intimidant din palatele europene, trecute printr-un feudalism care aici a lipsit. Impresionantă deci prin simplitatea ei (ca și mormîntul lui Robert Kennedy, de pildă – o simplă cruce albă, de lemn, proiectată pe un tîpșan cu iarbă verde), Casa Albă te întîmpină în fiecare cameră cu portretele celor care au locuit-o doar cît au fost președinți. Cum să nu-ți fugă gîndul, ca român, la parlamentarii și demnitarii noștri, care de la primul lor mandat au și pus mina pe bietele lor apartamente de serviciu?

Vizitatorilor Casei Albe li se oferă o elegantă broșură din care, cu detalii precise, află numele autorilor – studenți din întreaga Americă – și ale sponsorilor (particulari, dar și Departamentul de Educație) ornamentației de Crăciun din fiecare cameră. În sezonul acesta, party-urile se țin lanț, pentru ca zilele de Crăciun să fie destinate familiei. La slujbă, cine vrea își aduce pomșorul sau decorația sa de Crăciun. Tombole ingenioase îți dau ocazia să câștigi un obiect sau, de pildă, să-l vezi pe vicepreședintele firmei făcîndu-și pantofii: banii adunați sînt însă destinați familiilor sărace, ale căror adrese sînt puse la dispoziția instituțiilor de către nenumăratele asociații civice, foarte active. Îndemnul filantropic ar exista și acum în România, dar nu există bani: puțini sînt cei ce-și pot etala generozitatea. În casa unui înalt funcționar la Banca Mondială, plecat acum 30 de ani din România, am reascultat, cu emoție, un vechi colind românesc: „E sărbătoare și e joc/ În casa ta acum./ Dar sînt bordeie fără foc/ Și fără Moș Crăciun./ Și nu uita, cînd ești voi-os./ Române, să fii bun!”.

Orice poți spune, dar în nici un caz nu că românul ar fi acum voios. Poate să fi adus cu mine, aici, îngrijorarea românească, de vreme ce mi s-a părut că surprind o umbră de neliniște în privința viitorului și la cei ce sărbătoreau aici, zi de zi, Crăciunul american. Votul masiv pentru republicani însă și propunerile grăbite ale președintelui Clinton („Populism la Washington”, a taxat imediat editorialul din *Le Monde*) în favoarea celor cu venituri mijlocii – *middle-class* – sînt însă dovezi că nici unica supraputere din lume nu e lipsită azi de probleme.

Premiile Nobel ale anului 1994

Literatură:
Kenzaburo Oe (Japonia)

De 30 de ani romanele lui Oe se mișcă în jurul a trei teme: amenințarea atomică, viața cu un copil handicapat și contrastul dintre micul său sat natal de pe insula Shikoku și uriasa metropolă Tokio.

Shuichi Kato, cel mai important critic literar japonez de după război, vede Premiul Nobel pentru Oe întemeiat înainte de toate pe faptul că scriitorul, pomind de la o experiență personală, a reușit, în romanele sale, să pătrundă în problemele generale ale secolului XX: „Problema handicapului este la Oe, în fond, o problemă a drepturilor omului. El infatisează viața tradițională de la țară, concomitent cu problemele societății de consum și ale ecologiei”. Fraza cea mai celebră a scriitorului, de care astăzi își amintesc mulți cititori, vorbește despre momentul în care l-a văzut prima dată pe fiul său, handicapat, născut în 1963: „Pentru că să văd un bebeluș în acest monstru, fără să mă mint singur, nu am decît două posibilități: ori îl sugrum cu minile mele, ori îl accept și îl creșter mare”. După ani, i s-a reproșat că fără fiul său, Hikari, Oe nu ar fi existat din punct de vedere literar.

În realitate, încă din 1958 se număra printre primii scriitori ai țării sale, cînd în proza „Captura” a descris trăirile de război ale unui copil, ca un destin individual între prieten și dușman. Mai târziu, Oe s-a angajat public în mișcarea de protest împotriva tratatului de securitate americano-japonez și împotriva reinarmării. În 1961 se situa la virful avangardei politice prin apariția celor mai radicale și mai actuale bucăți de proză, „Șaptesprezece” și „Moartea unui tânăr politician”, în care autorul schitează psihograma unui atentator radical de dreapta. Autorul și editorul său au primit, din această pricină, amenințări cu moartea de la unele grupări radicale de dreapta, de la care editorul și-a cerut scuze, dar Oe nu. Cenzura continuă și astăzi. „Moartea unui tânăr politician” nu a mai văzut lumina tiparului de atunci și nu face parte nici din ediția completă a operei scriitorului.

Chimie:
George Olah (SUA)

Cu teoria celor 4 valențe ale carbonului, Kekulé punea în 1860 temelia chimiei organice moderne. Kekulé avea dreptate, dar el a găsit numai o parte din adevăr. Carbonul nu dispunea numai de 4 posibilități de formare de legături, cum spun cărțile de școală, ci chiar de 3 sau 5 astfel de posibilități. Aceasta a dovedit-o George Olah, în vîrstă de 67 de ani, născut la Budapesta, profesor la University of Southern California din Los Angeles. Lui i-a fost decernat Premiul Nobel pentru chimie, dotat cu 1,5 milioane mărci.

Dar de ce nu au recunoscut Kekulé și atîtea generații de chimiști posibilitatea carbonului de a avea 3 sau 5 legături, cu toate că ele apăreau în eprubetele de reacție? Pentru că atomii de carbon cu neobișnutele valențe au o viață extraordinar de scurtă (o miliardime sau chiar o triliardime de secundă). George Olah a reușit să scoată din eprubetă acest spirit fantomatic, care trăiește inexprimabil de puțin. Legăturile carbonului cercetate de el sînt încărcate pozitiv și se numesc cationi, carbocationi. Olah a obținut carbocationi stabili lucrînd la temperaturi deosebit de joase (-160° C), la care mișcările atomice au fost înghețate. Munca lui George Olah, care a trecut la început drept o teorie extravagantă, a cîștigat o mare importanță practică. Carbocationii sînt pietre de construcție în noile sinteze chimice.

Fizică:
Clifford Shull (SUA),
Bertram Brockhouse
(Canada)

Americanul Clifford Shull a dezvoltat una din tehnicile fundamentale pentru studiul structural întreprins cu reactorul nuclear ca microscop. El a dirijat fasciculele de neutroni ramificate în spațiul reactorului spre cristale simple și a observat apoi sub ce unghi se reflectă, de preferință, neutronii.

Canadianul Bertram Brockhouse a cercetat zece ani mai târziu dinamica atomilor. În timp ce Shull s-a folosit de așa-numita dispersie elastică, în care energia neutronilor participanți rămîne neschimbată, Brockhouse a analizat dispersia neelastică – la trecerea printr-un cristal, neutronii pierd energie dacă intră în interacțiune cu vibrația atomilor. Aceste experimente au pus piatra de temelie pentru o mulțime de metode de cercetare care au devenit între timp rutine.

Medicină:
Martin Rodbell (SUA),
Alfred G. Gilman (SUA)

Premiul Nobel pentru medicină a fost înmînat la 10 decembrie, ziua morții lui Alfred Nobel, celor doi fiziologi americani pentru cercetările asupra G-proteinei.

Faptul că noi înțelegem alt de bine astăzi holera se datorează nu în ultimul rînd celor doi fiziologi care au clarificat în anii '60 și '70 funcțiile și infatșurarea G-proteinelor. Aproape întotdeauna cînd într-un organism viu este vorba despre prelucrarea semnalelor, intră în joc aceste proteine. Martin Rodbell a găsit că trebuie să existe în interiorul celulei o albumină prelucrată de informații, care traduce și amplifică semnalele exterioare celulei. Experiențe speciale au arătat că această albumină conduce reacția celulei prin faptul că se leagă cu o substanță numită Guanosin-Tri-Fosfat (GTP). Cu această, ideea G-proteinei (GTP) era născută.

Dar abia în 1980 Alfred G. Gilman a reușit să izoleze, dintr-un ficat de iepure, această G-proteină. Dat fiind că fiecare celulă detine propria ei G-proteină, care pune în mișcare reacții specifice, atunci același hormon poate avea efecte diferite, în organe diferite.

G-proteina este amestecată în cca 80% din toate procesele de prelucrare informațională ale organismului. Ea poate să mărească sau să reducă producția unei albumine importante, creșterea unor țesuturi sau eliberarea zahărului. Funcționarea ei anormală poate fi cauza holerei, a unor forme de diabet și a unor suferințe canceroase. Lista rămîne deschisă pentru ca viitorul să mai adauge cite ceva. La 15 ani după punerea în evidență a acestei proteine, nu se pot face încă aprecieri exacte asupra urmărilor acestei descoperiri.

Științe economice:
John F. Nash (SUA),
John C. Harsanyi (SUA),
Reinhard Selten
(Germania)

Premiul pentru științe economice, dotat cu 1,5 milioane mărci, a revenit următorilor cercetători: John F. Nash (Universitatea Princeton), John C. Harsanyi (Berkeley) și Reinhard Selten, profesor la Universitatea din Bonn.

Cei trei au primit distincția pentru munca lor în domeniul „teoriei jocului necooperativ” – cu alte cuvinte, piata văzută ca un joc de poker. Ce strategie, în care situație, la ce rezultate duc.

**Traducere și adaptare
după presa internațională
de GABI SCHUSTER**

„Regimul capitalist inuman ucide frumusețea oamenilor, îi obligă la automutilare.” (S. Damian, în *Caiete critice*, 1, 1957, p. 63)

Credeam că, după ani de zile de Occident (și Heidelberg), dl. Damian a dat uitării ședințele de demascare din tinerețea-i leninistă. După cum, însă, -l infierează, în „22”-ul ultim (măi precis, nr.-ul 50), pe mic-burghezul Andrei Pleșu, se pare, vai, că nu le-a dat. Ceea ce are să-i impute, posomorit și din prezidiu, instructorul Damian lui Pleșu, e „arogața”, „infatuarea”, i.e., cu un cuvînt partinic, că suferă de vedetism. Nu conținutul ca atare al scrierilor din *Dilema* ale Directorului ei („D”-ul majuscul e, desigur, o foarte fină ironie a luftinstrukturului nostru), face obiectul, îndeobște, al demascării esdamiene, cit, mai cu seamă, „tonul” lor, expeditiv sau peremptoriu, adicăteala „elitist”. A face, însă, caz de, numai, ecoul și/sau perlocuția unor dezbateri de idei, denotă o reacție joasă, una de tip idiosincronic (sau, vorba lui Damian, „alergic”), ca

Am primit de la ȘERBAN FOARTĂ Heidelbergul, de astă dată

să nu spunem visceral, – greu compatibilă, aceasta, cu aerele de profes(s)or de eurocivilitate ale acestui iritabil dimbovițean neckarizat. De altfel, dincolo de „ton” (dacă nu dincoace de el), ceea ce n-are să-i admită, „surescitat” și „indispus”, acesta, capului *Dilemei*, e, totuși, ideologia (sau, mai curînd, mentalitatea), una culpabilă, pesemne, că nu e, cît de cît, goșistă. Cum să-ți explici, altminteri, faptul că, dintre victimele, varii, ale „disprețului” lui Pleșu, dl. Damian se erijează în avocatul din oficiu al tocmai unor personajei ca Aragon & Jean-Paul Sartre? Mai comic, dacă n-ar fi jalnic, e că, în apă-

rarea lor, pledantul nu invocă alta decît „renumele mondial” al celor doi împricinați. Or, de un astfel de „renume” au parte și, ex.g., un Heidegger sau un Céline, – ceea ce, știe-se, nu-i face, din fericire, infailibili. Pentru examenul moral, notorietatea este nulă, cînd nu constituie, ea însăși, o circumstanță agravantă.

Ei bine, revenind, acum, la amărîtul epigraf al însemnărilor de față, constat că silnicul regim capitalist a fost uman cu dascălul din Heidelberg, neucigîndu-i frumusețea, necum să-l mai și mutilizeze, de vreme ce domnia sa posedă, cel puțin, o mină, cu care scrie. Una stîngă.

P.S.

Ignor riposta eventuală a dilematicului Pleșu la acest vot de blam damianic. Sper, însă, după cite-l știu, că replica-i va fi aceea a lui Louis XV, „Je Bien-Aimé”, care, njunghiat de un Damiens, a spus, pe treptele caleștii: „Să mă fi înțepat vreo copcă?”.

Opacitatea

De ceea ce bănuiește pe alții, și anume de neputința de a zări greșelile din propria zonă de patrulare – de această unilateralitate suferă tocmai Pleșu. Dacă pe un ochi este nepus de vigilant, scotind la iveală abaterile de la conduita firească intelectuală, pe celălalt pare îngăduitor, blind, înclinat spre absolvire. Cind sint consemnate, de pildă, momente de cumpănă în cariera de universitar a lui Heidegger sau răbufniri de intoleranță la generația de tineri intelectuali români din anii '30, autorul din Dilema declară că e supărat de imixtiunea politicului în cultură. Firește, el recunoaște în trecut, în cite o frază, că s-au săvârșit deformări și pe extrema dreaptă, dar de analiza lor se apucă grăbit, uituc, ne-receptiv. De ce să fie oare erorile legate de năvala fascismului mai puțin grave decit cele născute din cocheta-re-a cu comunismul? Aparău, împreună cu el, criteriul valorii în activitatea spirituală, care revendică un tratament exigent adecvat. Pornind de la aceleași premise, cum se justifică însă scadearea respectului și a toleranței cind ajunge la evaluarea contribuției celor care nu fac parte din tabăra preferată de dinsul?

E, cred, aici, în fine, locul nimerit de a reveni la chestiunea abia schitată la început, aminată pentru mai târziu, chestiunea Germaniei. Totul a fost declanșat de subita apariție a unui articol în rubrica sa din Dilema cu titlul „Trecutul ca toxină: cazul german” (7.IX.1994). Pe nepusă masă, recurând la o voce dramatică, prestind parcă venirea unui cataclism, Pleșu ne împărtășește o constatare tristă: Germania e la pământ, Germania se zbate în neputință și anonimat. Ce s-a întâmplat? Ne amintim prea bine unele antecedente. Cu un deceniu în urmă, cind conversația între amici atingea cuma tema Germaniei, Noica dădea și el îngrijorat din cap, spunând că nimic din prezentul ei nu se mai poate asemăna cu perioada de aur a gânditorilor și poezilor admirați. Cauza era ferm ghicită într-o alegere falsă, cu drastice consecințe: „Astăzi au unt din belșug și sint prost așezați în cultură”. În interviul menționat din revista „22”, Sorin Alexandrescu se separă de Noica și în privința pripetei etichetări: „Nu puteam înțelege, printre altele, modul în care el căina „decăderea” culturală a Germaniei – ceea ce el numea „civilizația untului” – cind eu citeam cu pasiune pe Habermas și pe Appel și iubeam atita filmele lui Wim Wenders, Herzog, Schlöndorff și chiar Fassbinder”. Poate că un alt cercetător, cu alte gusturi, ar apela la nume diferite de savanți și literați, nume care contrazic însă și ele sumbrul tablou al golului și stadiul de zero absolut.

Parăsind teoria consumului, dar ridicând tot muștrător degetul, discipolul se oprește la un alt motiv de lamentație pe această temă. Ce susține Pleșu? Nu prosperitatea populației împiedică înălțarea spre măreția veche. Alceva se petrece. Tot ce se infirpă acum în Germania, pe felurite planuri, e decepționant, mediocru, șterp, aproape nul. Impasul este rezultatul unei inhibări. Deși Germania e vinovată de tirărea Europei și a lumii în două războaie pustiitoare, au trecut deceniile, faptele s-au sedimentat și a sosit de mult clipa depășirii crizei. Căderea continuă însă, nimeni nu ia măsurile cuvenite.

Cu alte cuvinte, avaria cea mare constă în „proasta digerare a trecu-

lui”. Încotro își îndreaptă privirea, autorul din Dilema observă numai „hipertrofia culpei, o patologie a memoriei, schimonosirea de conștiință”. De aici turnura posomorită a discursului său critic despre Germania și introducerea unor accente profetice de avertizare: „Ea trăiește, de la război încoace, într-o morbidă disjuncție cu sine, de care mă tem la fel de mult, pe cit de mult m-aș teme de o prea senină împăcare cu sine”. Mohorită alternativă! Constrâns de împrejurările grele înregistrate, Pleșu nu ezită să foreze în adincurile psihologiei colective, prevenind sceptic că „dezimplicarea precăută riscă să devină pentru vinovatul „profesionist” a doua natură”. Urmind pilda mentorului său, dar, cum am văzut, găsind o altă interpretare a prăbușirii, Pleșu se adresează Germaniei ca un prieten mobilizat să o

ne, ea e un raport între popoare, un proces anevoios, de durată. Rana nu e încă destul de cicatrizată, nu ajută la nimic o bruscă hotărâre de a înmormînta de la o zi la alta trecutul. Intrarea în normalitate se realizează treptat și cu reculuri, oricum ea nu e legată exclusiv de atitudinea Germaniei. Cine trăiește în interiorul ei știe cite familii suportă încă povara fostei tragedii, cu fiii care pun întrebări despre rolul părinților sau al bunicii și care vor o explicație asupra inexplicabilului.

După ce a terminat cu politica, în maniera sa expeditivă și sentențioasă, Pleșu se apropie de domeniul cultural. Aceeași remarcă: „O Germanie somnolentă, rușinată de sine”. Se întinde pretutindeni paragina, mediocritatea. Nu ni se dau amănunte cu privire la literatură, teatru, cinemato-

șovăie o clipă, el cunoaște nu numai cauza, dar și remedii și vrea să împărtășească rezultatele explorărilor sale pentru a fi întrebuințate în laboratorul spiritului. Totul e simplu, zice el, versat în psihologia colectivă. Conștiința prelungită a vinei e forma unui masochism: „Există, se știe, un masochism tradițional al germanilor, cel care îl determină pe Friedrich al II-lea să vorbească despre barbaria limbii germane și despre decadența literelor germane la o dată (1780) cind Klopstock și Lessing își încheiaseră practic opera, iar Goethe scrisese Werther și Götz von Berlichingen. Aceiași masochism explică naivul complex german față de umanitatea meridională sau teribilele pagini ale lui Nietzsche despre defectele nației sale”. Iată, deci, secretul dezvelit! Reproducând această cugetare, nu știi la ce să te oprești mai întâi: la inrudirea spirituală între Friedrich al II-lea și Nietzsche sau la perversiunea din mințile marilor cugetători și creatori germani, îmbolnăviți, toți, fără excepție, de auto-flagelare? Dar dacă, privind în jur, nemulțumirea de sine și de propriul neam poate fi detectată și în alte părți, chiar și acolo unde te aștepti mai puțin? Citeva mostre. Dostoievski nota într-o scrisoare (1877) despre Victor Hugo: „Eu insumi iubesc foarte mult Mizerabilii. Această carte a apărut concomitent (mai precis, cu doi ani mai devreme) cu romanul meu Crimă și pedeapsă. Regretatul F.I. Tiutcev, marele nostru poet, și mulți alții, au găsit că romanul Crimă și pedeapsă este incomparabil mai bun decit Mizerabilii. Dar eu am polemizat cu toți, argumentând că Mizerabilii e mai bun, și am polemizat sincer, din toată inima, și sint convins și acum de dreptatea mea, în pofida părerilor emise de specialiștii noștri”. Tot el închina pagini de venerație către George Sand. La rindul lui, Joyce nu putea suporta aerul orașului natal, Dublin, a fugit de el mereu, cu toate că de acolo a extras seva monumentalului Ulysses. Să mai includ, în această serie de pe un alt meridian, și pe ereticul Cioran? El deplîngea amortirea în anonimat a României: „Doamne! Ce vom fi făcut o mie de ani? Toată viața noastră de un secol încoace nu este decit procesul prin care am ajuns să ne dăm seama că n-am făcut nimic”; „Tot ce s-a creat pină acum în România poartă stigma fragmentarului. Afară de Eminescu, totul este aproximativ”.

Toți masochiști? Și dacă e așa, și națiile fără excepție sint contaminate iremediabil, poate că pierce astfel diferența dintre ele.

Are loc, într-adevăr, o mutare de unghiuri. O ineditnicie care în ultimele decenii nu prea mai pare cultivată în știința serioasă este plăcerea de a fixa pentru vecie moravuri și mentalități, cu neputință de modificat: englezii n-au filosofi, francezii au talent, dar nu posedă genii, la germani e invers, rușii sint mesianici, religioși și fără măsură. Între timp am aflat însă în experiențe dureroase, tragice, că velleitatea de a pecetlui caracteristica felurilor națiuni, ca într-un insectar, o dată pentru totdeauna, invocînd un tip de predestinare a biologiei – această velleitate nu rezistă la confruntarea cu istoria. Abia introduc în dezbateri acest termen istoric și îmi dau seama că într-o fără voie într-o regiune dezagreabilă lui Pleșu. El e încredințat că atât Agora cit și Istoria, fantome cu care sint speriate mințile inocente tinere, nu pot să aducă nimic bun.

S. DAMIAN

Alungarea din paradisi

smulgă din nenoroc: „Un popor adumbrit de vinovăție nu poate fi mare model de cultură și nici un partener responsabil pe scena politică mondială”. Ce-i de făcut? Declinul Germaniei nu-l lasă să doarmă noaptea. El nu numai că urmărește atent reprezentăția autootrăvirii țării cu toxina culpei, ar dori să și intervină prompt ca să stăvilească rostogolirea. Din ferice, îl putem liniști. Nu e nevoie deocamdată de sfortarea lui dezinteresată. Sperăm să recapete un somn firesc, calm, împăcat. Sintem convinși că lucrurile nu stau atât de alarmant.

Să notăm citeva certitudini. Guvernul Germaniei începează în genere înțelept, fiind prudent și reținut. Nici o acțiune de anvergură nu se inițiază fără consimțământul aliaților principali. Imensa suprafață obținută în mijlocul Europei prin unificare poate oricind reinvia vechi aprehensiuni. Dar nimic din ce întreprinde conducerea țării nu poate duce la reeditarea temerilor. În special față de statele vecine, Polonia, Franța, sau chiar Rusia, state care au avut de pățimit de pe urma ambițiilor sale expansioniste. Germania se poartă cu mult tact, veghind să potolească instantaneu orice suspiciune. Datoria de a fi un aliat loial, perfect integrat în comunitatea europeană, a devenit baza strategiei sale politice. Și în alte decizii la ordinea zilei – primirea unui loc permanent la Consiliul de Securitate, trimiterea de trupe sub comanda ONU în zone de tensiune ca Iugoslavia, relațiile cu stul Israel – Germania dovedește că e conștientă de menirea ei democratică. Acționează fără stridență și fără trufie, cu amintirea dezastrului mereu actuală, acceptînd mai curînd un rol mai modest, care nu e pe măsura puterii ei economice, tocmai ca să nu trezească fostele nălciri ale spaimii.

E o temă mult prea delicată și sint surprins că Pleșu nu simte cit de lipsită de decentă e chemarea sa la încetarea căinței („o căință fără termen final, fără orizontul mintuirii, o căință devenită reflex cotidian”). Iertarea în istorie nu depinde de o singură națiu-

grafie. Raportate la concluzia de ansamblu, reiese că și în aceste sectoare domnește un nivel coborît. Ce îl mînește cu precădere pe observator e starea deplorabilă a învățămîntului superior. Universitatea nu produce ceva demn de a fi luat în seamă („mediile universitare germane preferă opțiuni „cosmetice”). Ne permitem obiecția: ce a cunoscut el totuși din activitatea profesorilor germani? Nu se citează nici un curs, nici o lucrare științifică. Se formulează doar aprecieri generale foarte vagi, deloc ilustrate în mod concret. Că în predare se uzează ca punct de referință mai mult de Școala de la Frankfurt decit de Heidegger, mai mult de Freud decit de Jung – de unde a strîns semnatarul din Dilema datele care să sprijine demarările respective? Și, apoi, prin ce ar fi o direcție mai rea decit cealaltă? Cum își arogă el competența să împartă note de reușită fără a fi la curent, cum reiese limpede, cu ceea ce se întâmplă efectiv în sălile de curs? Afurisită treabă! Mai apare o generalizare: „Germania se simte stingherită de citeva din figurile ei cele mai impozante, așa incit se naște situația, paradoxală, a unei mai calde recepții a acestora în străinătate, decit în țara lor”. La cine face aluzie Pleșu (în afară poate de același Heidegger, menționat anterior)? Mister!

Și ar fi încă o remarcă de făcut. Persistă într-adevăr o apormalitate: anumite versante ale științei spiritului nu mai sint suite cu aceeași frecvență ca odinioară. De ce? Nu e greu de priceput. Oricît s-ar mira Pleșu, mai circula noțiuni încercate cu un soi de electricitate negativă, ele nu pot fi aplicate încă neutral, degajat, riguros academic. Prea sint vii exesele din epoca fascismului. Nu se poate pomeni de sine, rasă, glie fără a se strecura în discuție și o conotație lugubră. Deocamdată nici biografia lui Heidegger nu poate fi tratată ca o sea-că înșiruire de fapte survenite cu secole în urmă. E nedrept, probabil. Dar aceste complicații în reasezarea trecutului apropiat nu pot fi înlăturate printr-un apel, fie el publicat în Dilema. La răscură de vinturi, Pleșu nu

ceARTĂ

Însemnări din subterană

La „Catacomba” s-a schimbat ceva de câteva luni încoace. O înmuiere a exigențelor ideologice impuse de programul neo-ortodoxist, asumat și promovat cu asiduitate mai înainte, s-a făcut simțită odată cu încercarea de personală Mircea Muntenescu, cu care s-a forțat în toamnă deschiderea „sezonului subteran”. Încă de atunci era evidentă o tendință spre „ecumenism” estetic, spre cuprinderea în orbita galeriei a unor destine artistice net incongruente cu „programul” religios; destine înclinate, din care au ieșit, ca în cazul lui Muntenescu, doar jumătăți de măsură artistică – aranjamente indecise, deși măturându-se truda, pendulând între grafica originală, „citarea” modelelor și mediului arcaic renascențist și mimarea unor probleme conceptual-spirituale eguind, toate, în nesfârșite preparative stilistice ale unui act artistic neconsumat. Dar prin Mircea Muntenescu „Catacomba” se deschidea către o stare artistică complet străină de aceea care, în fond, se ghicea în cazul tuturor expozițiilor din prima jumătate a anului. Fie că ei s-au numit Mihai Sărbulescu, Marin Gherasim sau Horia Bernea, toți aveau în comun o anumită stenicitate creatoare, un caracter explicit afirmativ al vocației artistice. Odată cu Muntenescu, dacă n-a putut fi omologată o viziune artistică distinctă, cel puțin a pătruns și a fost apropiată de către „Catacomba” o problemă cu totul aparte – impasul, ca măsură a autenticității (ne)creatoare. A urmat personala Simona Runcan, care, de această dată, bătea suficiente aporuri la adresa programului galeriei. Numai că erau doar aporuri. A picta cadavre în lîntoliu nu este totuna cu a avea preocupări spirituale și sentimente religioase. Nici măcar nu e un lucru tragic, chiar dacă, sugerind ici-colo o aureolă, artista imbrinca privitorul neatent să cadă în confuzia/concluzia că somoioagele alburii lăsate de izbelșite pe fondul gri ar avea ceva în comun cu Mintuitorul. La Simona Runcan nu era vorba despre practica atât de răspîndită actualmente, dar benignă, a pastșării picturii simbolico-religioase, ci despre o tentativă rară și primejioasă – aceea de a pastșa sentimentul religios prin intermediul unei expresii artistice „inovatoare” din punct de vedere formal. Vizual și psihologic totodată, pare a fi vorba despre un misticism „larvar”, masca și alibiul spiritual al unui simplu exercițiu ornamental. Frumos așezate în pagină (să fie oare „secțiunea de aur?”), cadavrele se transformă într-un soi de acolade cromatice, articulînd elegant și lejer suprafața pinzei, de parcă ar fi lucrate la gherghel. Diferența e că motivul decorativ nu-i nici floral, nici geometric, ci e „mortal”, înfășurat în giulgiu. Destul de rară o asemenea insistență pe „motiv” (absolut toate tablourile înfășiau același lucru), dublată de o atât de izbitoră detașare, lipsă de comunicare cu acel „motiv”. Prin intermediul personajului Simona Runcan, la „Catacomba” s-a insinuat o altă dimensiune „liberală” – tratarea problematicii religioase într-o perspectivă mai destinată spiritual, chiar laxă ca exigență morală, semnele/simbolurile devenind pretextul conjunctural al unui joc de societate la modă, joaca de-a credincioșii, de-a misionării preocupate de problemele ultime ale umanității, moartea și mintuirea. În fond, în spatele „regulii jocului” nu stă decît un „iezuitism” bizantin, bine lustruit cu peria umilînței. Tocmai de aceea, meritul central al respectivei expoziții era panotarea realmente excepțională, ce specula cu abilitate resursele parcimonioase atât ale galeriei, cit și ale exponatelor, așezate în șiruri, ca niște pietre de mormînt, iluminate razant, de la mică înălțime. Dar adevărata punere în discuție a programului neo-ortodoxist s-a produs odată cu „schimbul de experiență” marcat de expoziția deschisă recent la „Catacomba” de către criticul de artă maghiar László Beke, care, așa cum spunea el însuși, a văzut în cei șase artiști maghiari aleși pentru această ocazie un pandant al preocupărilor religioase ale artiștilor români grupați în jurul galeriei „Catacomba”. Dar în afară de faptul că respectivii artiști au expus anterior în catacombele unei minăstiri cisterciene, adaptîndu-se aceluia spațiu prin rigoarea, simplitatea și caracterul repetitiv al formelor, între „ai lor” și „ai noștri” nu numai că nu există vreun izomorfism capabil să denote recurența formalizată a unei dimensiuni spirituale, ci nu apare, în fapt, nici cea mai mică legătură. În mai toate variantele sale, dincolo de autenticitatea sau inautenticitatea actului creator, curentul neo-ortodoxist în arta noastră se manifestă prin reiterarea cu funcție metanoetică a unora dintre simbolurile religioase fundamentale în spațiul autohton: crucea, altarul, icoana, iconostasul, clopotul, stilpul etc. Este vorba despre un fel de isihasm „estetic” în care obiectul are o funcție contemplativă și formativă totodată, el fiind însă obținut exclusiv prin „mimesis”. Or, conformîndu-se esteticii contemporane occidentale, artiștii maghiari au recurs, fără nici o excepție, exclusiv la

propriul lor vocabular formal – nimic, nici măcar un semn prealabil nu a trecut din limbajul religios catolic în arta lor. Lipsa cu desăvîrșire a acel „mimesis” metanoetic definitoriu pentru neo-ortodoxism. De aici provine și una dintre cele mai vizibile diferențe: în timp ce neo-ortodoxiștii români produc, în marea lor majoritate, pictură explicit religioasă, „omologii” lor maghiari realizează aproape în exclusivitate instalații optice ca funcție spirituală. Astfel, Péter Gemes expune unsprezece panouri (aparent, filme fotografice mărite), intitulate „Linie de apă”, înfățișînd, în alb-negru, un bărbat înotînd. Chiar dacă ar fi păstrat această „scenă” complet inteligibilă, un artist român ar fi pus măcar douăsprezece panouri. Așa lucrurile ar fi căpătat automat un sens. La rîndul său, Akos Birka avea cinci lucrări de grafică intitulate „Cap”, în fapt niște elipse realizate prin rotirea la nesfîrșit a unei bucați de cărbune pe o hîrtie al cărei grund, cu o preparație interesantă, atrăgea în mod deosebit atenția. Dar, și în acest caz, un artist român, chiar dacă ar fi realizat respectivele lucrări, ce păreau copiile la îndigo ale unor secțiuni transversale printr-un trunchi de nuc, ar fi pus nu cinci, ci patru lucrări, făcînd astfel portretele ideale ale evanghelistilor. Ș.a.m.d. pînă la șase, numărul artiștilor maghiari. Doar cele cinci lucrări ale Martei Féher, intitulate de altfel „Transsubstantialitate”, aveau ceva în comun, iată, chiar cu litera dogmei catolice. Numai că titlul și imaginea se aflau în relație de subversivitate reciprocă, întrucît „transsubstantializarea” consta în repetate apariții și dispariții ale unor personaje fantomatice așezate pe niște piese de mobilier imbrăcate în huse albe. Tehnic vorbind, „transsubstantialitatea” aceasta era realizată prin intermediul unor trucuri fotografice obișnuite. Din punct de vedere spiritual, totul era în fapt o farsă legată mai mult de ridiculizarea parapsihologiei decît de exaltarea credinței.

Din survolarea ultimelor concesiuni făcute la „Catacomba” și din coliziunea cu acest ultim ansamblu de artă „spirituală” transpare, în primul rînd, starea de adîncă izolare a orientării neo-ortodoxiste reale în peisajul artei contemporane, nu numai romanice. În fapt, această insingurare, dincolo de alura ei olimpiacă, este deprimantă: nicăieri în lume nu se mai face artă religioasă adevărată, iar aceea care se face la noi este, în proporție de 80%, rodul unui fals intelectual și spiritual. Iar cei care lucrează cu bună-credință și înzestrare la această utopică, încrîncenată „conservare” sînt în situația aceluia care, în contemporaneitate, avînd în casă și utilizînd frigiderul, televizorul și aspiratorul, se încapăținează să folosească, pentru iluminat, doar umile lumînări. Asta pentru a nu rupe relațiile prietenești cu cele sfînte. Cîtă ipocrizie conține acest spiritualism mecanic, nimeni nu poate ști exact. Cert este că, atîta vreme cît din aceasta ies lucrări valabile, nimic nu are importanță. De aceea, riscînd chiar să-i adîncească izolarea, la „Catacomba” ar trebui să se păstreze în continuare rigiditatea programului. Pentru că un reper nu trebuie așezat în nisipuri mișcătoare.

ERWIN KESSLER

P.S. Dacă aș fi înțeles ce voia Ion Nicodim să spună în „Dreptul la replică” publicat în numărul anterior, i-aș fi răspuns. Dar textul i-a ieșit ca și expoziția. Oricum, singurul meu regret este că, în ceea ce privește expoziția „Tema”, la care domnia sa a contribuit din plin, opinia specialiștilor a fost unanim foarte defavorabilă. În general, imi convine să fiu în „contra-curent”, dar de această dată n-a fost cazul. Așa stînd lucrurile, ce rost ar avea o polemică; în afară de a da organizatorilor senzația că au făcut tot ce au putut pentru a salva aparențele?

CRONICĂ DE TEATRU

Donquijotismul între viață și moarte

„Don Quijote” la Teatrul Mic

Cînd în 1939 Mihail Bulgakov începea să lucreze la dramaturgia romanului lui Cervantes, el nu făcea decît să-și deghizeze o profesiune de credință ce viza încrederea în om, în capacitatea lui de a se abandona haosului în speranța stabilirii ordinii.

Este exact ceea ce l-a interesat și pe regizorul Laurian Oniga atunci cînd a hotărît să prelucrez la rîndu-i dramaturgia lui Bulgakov, făcînd-o să rezoneze cu prezentul. Excelentă scenografia Mariei Miu pentru această aventură intelectuală (ce solicită și complicitatea publicului!): un decor calcat, sugerînd specificul hispanic, dar și universală claustrare.

Conștiința lucidă și activă, Alonso Quijano este un bărbat în floarea vîrstei, rătit de bunăvoie într-o lume imaginară de sorginte livrescă. De altfel, el va trebui să ia asupra sa și rolul Baccalaureatului ce urmează să-l vindece de halucinații. Și aceasta pentru că probabil era chiar adevărata sa identitate, iar seria travestițiilor oricum fusese declansată. Animații de compasiune, nu și de comprehensiune, cei din preajmă au hotărît să se metamorfozeze în personaje compatibile cu fimerile sale pentru a încerca să-l salveze. O modalitate primitivă mimetică prin care acești oameni simpli reacționează la avalanșa de adevăruri și sloganuri idealiste pe care le debitează protagonistul, spirit justitiar constrins la soluția nebuniei tocmai pentru a-și putea emite crezul umanist. O pledoarie care însă nu interesează pe nimeni, fiecare fiind preocupat doar de micile probleme personale și rîzînd de Cavalerul tristei figuri. Conspiratorilor le va reuși planul. La capătul hîrtiului la care e supus, temerarul hidalgo al unui „secol de aur” de neatins se va trezi rupt brusc de mirajul cărților sale. Pentru că pe cărți înțeleg să se răzbine cei stăpîniți de gregaritate. Astfel, spectacolul de la Teatrul Mic se înfățișează ca un elogiu adus nu nebuniei conjuncturale, ci culturii figurate prin volumele distruse într-un elan demolator.

Maniheismul la care a fost obligat Bulgakov este reconsiderat, redîndu-i-se intrigii întreaga sa complexitate paradoxală. Eliberarea din captivitatea rationalismului speculativ e de neșupertat. Așa cum nici recluderea în iluzoriu nu poate fi o soluție. Ci doar, indirect, o sursă de reactivare și speculare a unor mituri ce se află conservate în cărți. Cum ar fi acest roman al lui Cervantes din care un paj-arlechin (Cătălina Mustățea) citește, readucînd la viață personajele – 13 din cele 600: un curtean (Dan Zamfirescu apatic) și un majordom (Avram Birău ineficace), un duhovnic (Marius Ionescu absent), un duce (Papil Panduru cu morgă) și o ducesă (Adriana Schiopu lascivă), o tinăra (Dana Medeleanu seducătoare, asigurînd și coregrafia momentelor onirico-dansante), un tînăr (Geo Dobre activ), preotul (Ion Lupu ubicosu), chelăreasa (Ana-Maria Călinescu energică), nepoata (Oana Ioachim suav îngrijorată), un infanțil Sancho Panza (Cristian Iacob, deopotrivă nătîng și istet, marșînd la jocul stăpînului doar pentru a-i dezamorsa pornirile vindicative). Un insolit Don Quijote creează Claudiu Istodor, căruia cămeșoana albă îi conferă de la început aerul unui condamnat la balsamul evadării mentale; dincolo de autopersiflare, el se dovedește un foarte echilibrat moralist ce convertește grotescul teluric în sublim, Visul – laîtmotiv filozofic al tuturor epocilor – „vizualizează” pînă și vocile polifonice ale conștiinței prin ilustrația muzicală – „Carmina Burana” pentru o dată adecvat folosită.

IRINA COROIU

Claudiu Istodor, Cristian Iacob, Dan Zamfirescu și Cătălina Mustățea în plin joc.

„Le Monde Diplomatique“ – 40 de ani

Europa de Est – cinci ani de la prăbușirea Zidului

Cele două evenimente au fost celebrate printr-un colocviu comun, desfășurat recent la Lille sub președinția lui

Pierre Mauroy, primarul orașului, fost prim-ministru, președinte în funcție al Internaționalei Socialiste. Lucrările au durat două zile, fiind găzduite de sala Operei, populată în tot acest timp de un public numeros, care nu s-a mulțumit să asculte comunicările ci, prin întrebări și remarci, a întreținut cu protagoniștii oficiali un dialog cum eu unul nu cred să mai fi înfilit în astfel de împrejurări, generator al unei atmosfere mai mult decât incitante.

Printre cei programați să susțină comunicări s-au aflat istorici, oameni politici, publiciști din Franța, Italia, Belgia – din Est venind o puternică echipă de polonezi: Bronisław Geremek, Karol Modzelewski, Krzysztof Zanussi și Tadeusz Bradecki, directorul lui „Stary Teatr” din Cracovia, apoi Alexandr Ort, de la Universitatea din Praga, tânărul și strălucitul director al Centrului European de studii geopolitice din Moscova, Vladimir Kolosov, și subsemnatul. Aceștia li s-au adăugat unii estici stabiliți de mulți ani în Vest, ca istoricul de origine maghiară Pierre Kendé, sau cehul Antonin Liehm, redactorul-șef al publicației „Lettres Internationales”, ori diplomați ca Cinghiz Aitmatov, numit la Bruxelles, și romancierul Besnik Mustafaj, ambasadorul Albaniei la Paris.

Oamenii de la „Le Monde Diplomatique” – Ignacio Ramonet, director, Alain Gresh, redactor-șef adjuncț, și Jean-Yves Potel – au analizat mult mai insistent evoluțiile politice mondiale decât situația specială a revistei pe care o fac. Pe cind tirajele presei franceze nu încetează să scadă, acest mensural care nu jertfește nimic din ținuta lui așa-numitelor exigențe comerciale a izbutit în ultimii ani să-și dubleze tirajul. „Mondiştiții” nu au dezvăluit secretul acestei dezirabile singularități, dar l-au sugerat prin prestația lor în cursul dezbaterilor: au cu toții în jur de 40 de ani, iar retorica lor, plasată la intersecția politicii cu politologia, degajă un spirit democratic care înlocuiește demagogia prin discreție, vulgaritatea prin eleganță și improvizatia prin profunzime.

Cea mai mare librărie din Franța nu se găsește la Paris, ci la Lille. Ea se numește „Le Furet”, are 6 etaje și ține în fiecare joi o reuniune intitulată „Forum”. Forumul de după încheierea colocviului a fost dedicat Europei de Est, avându-i ca invitați pe Jean-Yves Potel, Pierre Kendé și subsemnatul. Sejurul în Franța mi-a prilejuit participarea la încă două manifestări: colocviul „Pensée magique et alimentation aujourd'hui”, organizat de CIDIL, la care am prezentat programul Ceaușescu-Mineu de „alimentare științifică a populației” – printre participanți Richard Shweder – USA, Michael Siegal – Australia, Edgar Morin – Franța etc. În sfârșit, ultima manifestare: am fost invitat să prezint, pe tema tranziției în România, prelegerea inaugurală a „Seminariului de cercetare”, organizat de CNRS sub direcția profesorului Michel Dobry. La discuția animată de Mihnea Berindei au luat parte specialiști notorii printre care Alexandre Smolar, M. Shourek, Anne Poly Planche, Ștefana Steriade, Georges Minc, Alexandra Lavastine ș.a.

Concluzia tuturor acestor întâlniri: există pentru România un interes latent care se pierde în uitare și necunoaștere. Transformarea acestui interes latent în unul activ depinde în primul rind de noi.

PAVEL CÂMPEANU

București, 1920-1940: Între avangardă și modernism

- Un album de excepție, editat de Uniunea Arhitecților din România și tipărit în Olanda, 250 pagini, 40 ilustrații color și 150 alb-negru.
 - Brâncuși, Tristan Tzara, Victor Brauner, Ilarie Voronca, Benjamin Fondane...
 - Albumul poate fi obținut de la librăria „Noi” (Sala Dalles) și de la toate librăriile „Humanitas” din țară. Din străinătate se pot face comenzi pe adresa: Uniunea Arhitecților din România, Catalog „A”, Strada Academiei 18-20, 70109 București, România.
- Pentru orice informație: tel. (401)614.07.43, fax (401)312.09.56.

Teatrul „Bulandra” la Paris

Din nou sală arhiplină la Centrul Cultural Român de la Paris. După succesul concertului de muzică de cameră de miercurea trecută a fost rindul Teatrului Bulandra să smulgă luni 19 decembrie ropotele de aplauze ale publicului. Pe un text de Roger Vitrac, „Victor sau copiii la putere”, pus în scenă de Gelu Colceag, scenografia Mihai Mădăscu și Nina Brumușilă, o echipă de actori de prima mână – Mariana Mișuț, Cornel Scripcaru, Ana Ciontea, Petre Lupu, Mirela Gorea, Mariana Buruiană, Ileana Predescu, Cristina Buburuz, Radu Gabriel și Ana Ioana Macaria – a făcut o veritabilă demonstrație a profesionalismului școlii românești de teatru. Fiindcă, orice s-ar spune, spectacolul cu piesa autorului francez se susține, în primul rind, prin calitatea interpretării, prin inteligența, verva drăcească, umorul sec cu care acești admirabili actori au îmbrăcat o partitură descinsă din zona absurdului ionescian, însă plutind în sine, parcă, o supradoză entropică. Ceea ce publicul ce a umplut sala de la Hôtel de Béhague – în noua ei înfățișare, cu, în sfârșit, o veritabilă scenă de teatru, grație eforturilor conjugate ale Teatrului Bulandra, Ministerului Culturii și municipalității bucureștene – a înțeles pe deplin.

De acum o veritabilă stagiune a teatrelor românești de prestigiu în capitala Franței este perfect posibilă pentru anul 1995.

HORIA BĂDESCU

Compatibilitatea cu Europa

„România se dovedește a nu fi compatibilă cu Europa.” Aceasta este amara concluzie a unui amplu articol apărut recent în revista olandeză „Vrij Nederland” (nr. 48/3 dec. 1994). Prilejuit de deschiderea la București a expozițiilor „Lumea Anei Frank” și „România în epoca Holocaustului” (realizatori Lya Benjamin și Andrei Oisteanu), acest „reportaj din România la cinci ani de la revoluție”, al ziaristei Eveline Lubbers, confirmă încă o dată cât pot fi de șocante pentru privitorul occidental imaginile oferite atât de încercările de mistificare a unor adevăruri istorice, cit și de manifestările extremist-naționaliste din România de astăzi.

În contextul general, de lipsă de reacție fermă și credibilă a autorităților împotriva

manifestărilor naționalist-șovine, în atmosfera de neimplicare și expectativă a oamenilor, nu este de mirare că, în ochii multora, România apare ca fiind profund marcată de naționalism, antisemitism și xenofobie. Astfel, faptul că la deschiderea expoziției nu a vorbit nici un reprezentant român a fost în mod natural interpretat ca, cel puțin, dezinteres. Dezinteres pentru adevărul istoric, pentru problemele trecute și prezente ale minorităților, pentru evoluția generațiilor lor viitoare. Există însă speranța că expoziția a trezit interesul generației tinere și că România va deveni compatibilă cu Europa.

DANIELA GHITESCU

BURSE

CENTRUL SOROS PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ

I. Proiecte din domeniul artelor vizuale contemporane

1. Pregătirea unei expoziții sau a unei manifestări de arte vizuale
2. Catalog al unei expoziții în curs de desfășurare, al unei viitoare expoziții sau retrospective, cu text în limba română și engleză

II. Domeniul educațional

1. Finanțare de abonamente la publicații internaționale de artă pentru bibliotecile specializate
2. Suport financiar în organizarea de seminarii sau conferințe pentru artiști, istorici de artă, studenți, inclusiv licee de artă
3. Suport financiar pentru participarea la cursuri post-universitare în domeniul artei

anunță PROGRAMUL ANUAL DE FINANȚARE 1995

Destinate artiștilor, specialiștilor în artă sau instituțiilor artistice, bursele oferite de CSAC constau într-un ajutor financiar care se acordă pentru următoarele proiecte:

Formularele vor fi depuse la sediul Centrului Soros pentru Artă Contemporană, Str. Știrbei Vodă nr. 1, CP 1-827 București, tel. 311.21.92; tel./fax 311.21.93, persoană de contact: Mirela Dăuceanu, coordonator de program, sau la sediile Fundației Soros pentru o Societate Deschisă din:

Timișoara, Str. Semenic nr. 10, cod 1900, tel./fax 056/192.493, 056/199.960
Cluj, Str. Galaxiei nr. 1/A, CP 73, cod 3400, tel. 065/150.163; fax 065/197.121
Iași, Bd. Copou nr. 19, CP 6-1356, cod 6600, tel. 032/146.935; fax 032/147.100

III. Domeniul mediatic

1. Sponsorizarea publicațiilor de artă (noi, precum și deja existente)
2. Sponsorizarea editării de cărți de artă, albume, broșuri etc.
3. Dezvoltarea proiectelor mediatice

IV. Domeniul schimburi internaționale

Suport financiar acordat instituțiilor în organizarea de expoziții sau conferințe având ca temă subiecte din arta contemporană

TERMEN LIMITĂ DE PREDARE
A PROIECTELOR: 15 FEBRUARIE 1995

BURSE

Cuba va avea loc o nouă revoluție?

– Interviu cu IRENA LASOTA, realizat de Ursula Doroszewska –

De mai mulți ani sprijini diverse acțiuni sociale rezonabile în Polonia, Cehia, Slovacia, Bulgaria, România, Estonia, în ultimul timp și în Belarus și Ucraina, în calitate de director al Institutului pentru Democrație în Europa de Est. Cu un an și jumătate în urmă, într-un interviu acordat săptămânalului nostru („Tygodnik”), în numărul din 11 iunie 1983, sub titlul „Impotriva sovietizării”, ți-ai mărturisit dorința de a-ți extinde activitatea și în Cuba.

Am considerat întotdeauna Cuba ca o țară aparținând Europei Răsăritene, iar eu am parcurs întreaga Europă de Est – cu excepția Albaniei. În sfârșit, am vrut să văd cu propriii mei ochi ce se întâmplă în Cuba, mai ales că la începutul lui august a avut loc acolo prima demonstrație anticastristă, în timpul căreia havanezii au aruncat în Poliție cu ce au avut la îndemână și au strigat lozinci anticastriste.

Și acesta este motivul pentru care ai venit acum în Cuba?

Da, mai ales că în problema politicii americane față de Cuba am altă opinie decât președintele Clinton, care l-a sfătuit pe Fidel Castro să închidă granițele.

Sosirea în Cuba nu a fost deloc un lucru atât de dificil pe cât părea din America. Este adevărat că Guvernul SUA a impus sancțiuni, dar toți aliații se sustrag acestora și trimit acolo sute de mii de turiști. Lucrurile se petrec într-un mod clasic pentru regimul comunist: turiștii aterizează pe aeroportul din Havana, de unde autobuze speciale îi transportă în hotelurile elegante amplasate pe frumoasele plaje și plătesc totul cu 30% mai puțin decât în Europa. Fiecare mic dejun al lor valorează cinci salarii lunare ale unui cubanez. Acestor turiști le sînt prezentate numai cubanezi fericiți, care lucrează pentru dolari.

Cum arată viața celorlalți cubanezi?

O mizerie incomparabilă cu ceea ce știm în Europa. Pur și simplu, nu ai ce mânca, produsele sînt pe cartelă, dar nici așa nu le găsești. Prin Havana circulă mașini din anii '40-'50, pe care cubanezii le repară în mod miraculos. Am mers cu o mașină al cărei șofer ținea motorul pe scaunul din față, iar eu stăteam pe cel din spate. Aștoarele încă mai merg, frinele însă nu, astfel că la intersecții toți claxonază în draci.

Cum arată fața trecătorilor? Agresiune, apatie? Nu, nu, normal. Ca la noi în anii '70.

Ce scriu ziarele?

Ziare, în principiu, nu există. Propaganda guvernamentală acționează prin radio și televiziune. Mizeria este atât de înspăimîntătoare că nu numai că nu se găsește mîncare, nu se găsesc nici ziare și nici măcar chioșcuri. Am vrut să cumpăr vestitul ziar „Granma”, dar l-am obținut abia la hotel, pe dolari.

În anul 1984 ai editat la Paris o culegere de documente ale Solidarității în limbile rusă și spaniolă. Cea în limba spaniolă era destinată chiar cubanezilor... În general, ei au auzit despre noi?

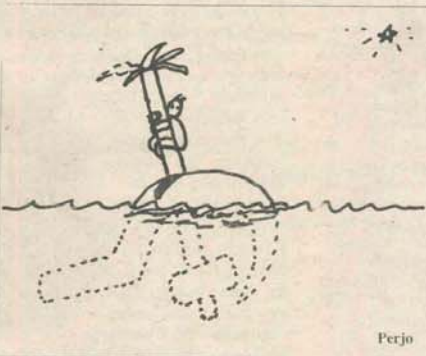
Bineînțeles, și acest lucru a constituit întotdeauna un început bun pentru discuții. Pe stradă, în Havana, veneau la noi oameni – acolo străinii sînt recunoscuți imediat – și ne întrebau, foarte binevoitori, de unde sîntem, iar la răspunsul nostru că sîntem din Polonia – erau cu o persoană care traducea – auzeam: „Polonia!”, „Solidaritatea!”, „Walesa!”. Eu îi întrebam: „Aveți și voi Solidaritatea?” și „De ce nu?” – și discuția se lega minunat... În acest fel am cunoscut opinia multor oameni de pe stradă, oameni din medii diferite și de vîrstă diferite.

În Cuba, Opoziția, de regulă, a ajuns în închisori – cu sentințe de 15–20 de ani, care trebuie efectuate în întregime. Cu toate represiviile teribile, mereu au luat naștere grupuri mici de opoziție, care numărau doar cîteva persoane. Pe lângă Poliție, de aceste grupuri se mai ocupau și vecinii sau așa-numitele „comitete de apărare a revoluției”, care îi speriau, le demolau locuințele, îi băteau și îi supravegheau ca nimeni să nu intre în ele. Acum se simte deja descompunerea regimului și chiar și „comitetele de apărare a revoluției” și-au slăbit vigilența. Oamenii nu se mai tem. Odată, căutînd casa unui foarte cunoscut disident, am întrebat oamenii pe stradă și ei mi-au arătat cu entuziasm casa...

Castro introduce o oarecare liberalizare, cum era la noi în anii '70, fiindcă trebuie să aibă acces la dolari. După opinia mea, situația actuală este propice unei contrarevoluții, dar are loc doar o liberalizare controlată.

Oamenii vor o contrarevoluție?

Pentru cubanezi sînt foarte importante așa-zisele cuceriri ale revoluției cubaneze; nu numai învățămîntul și ocrotirea sănătății gratuite, ci în primul rînd faptul că au fost suprimate inegalitățile rasiale.

Perjo

le. Ei nu-și dau seama că aceste inegalități au fost înlocuite prin altele. Am vorbit cu un negru cubanez, care mi-a spus că este mîndru de revoluția cubaneză, pentru că altădată nu ar fi putut intra într-un club de noapte, dar acum are voie să intre. Am rămas perplexă și l-am întrebat dacă se duce. Nu merge, pentru că intrarea îl costă salariul pe un an, dar este, totuși, mîndru că ar putea să meargă... Ca majoritatea țărilor mici, cubanezii au o atitudine schizofrenică față de SUA. Pe de-o parte adoră macdonaldurile și guma de mestecat, iar pe de altă parte sînt mîndri de faptul că o țară mică precum Cuba a învins (în convingerea lor) SUA. Și Castro manipulează cu multă eficiență toate aceste sentimente. El îi sperie că, dacă vin americanii, aceștia îi vor izgoni pe toți negrii la munca pe plantații și îi vor spinzura pe cei care au colaborat cu Castro. Am văzut cu proprii mei ochi că pe litoral se construiesc tunele, în care întreaga Cuba urmează să se adăpostească în cazul unei invazii americane. I-am întrebat pe cubanezi dacă nu consideră că aceștia sînt bani aruncați și dacă n-ar fi mai bine să se construiască grădinițe. „Nu, undeva trebuie să ne ascundem în cazul invaziei americane!”, au răspuns ei.

Care este forța Opoziției?

Există cîteva grupe – partide mici –, există un sindicat mic, cam de dimensiunile Sindicatului Liber al Muncitorilor de pe Litoral care exista la noi în 1977. Din acest sindicat fac parte oameni concediați, dar ele (partidele mici și sindicatul) sînt deja cunoscute. Mai există ceva în genul Biroului de Intervenție, care acordă ajutor cîtorva sute de familii de deținuți politici. Am văzut ziare de opoziție în tiraj de 3 exemplare, fiindcă nu au nici hîrtie, nici mașini de scris, nici bandă pentru acestea. Oamenii care fac aceste lucruri sînt fantastici și ei imi amintesc de opoziția din anii '70 în Polonia, în Cehoslovacia și în Ungaria. Vor să realizeze un documentar și să ajute familiile deținuților, considerînd că așa trebuie, vor să transmită informații în Occident, căci cineva trebuie să aibă aceste informații, organizează comitete mici pentru a da o declarație, considerînd că este unicul mod în care se pot opune regimului.

Sarcina principală a poliției politice și a persoanelor infiltrate în aceste grupări este de a nu permite unirea acestor partide mici. I-am întrebant: „De ce nu acționați cu forțe comune?”. Și, firește, fiecare din ei a enumerat sute de motive. Însă din poziția mea de observator din exterior, cred că este vorba de o acțiune conștientă a Poliției, menită să producă zizanie între oameni.

Care este programul ideologic al Opoziției?

Principalul disident cubanez, Gustavo Arcos, are convingeri social-democrate. Marea lui autoritate în societatea cubaneză provine din faptul că în urmă cu 30 de ani a luptat împreună cu Castro împotriva regimului lui Batista. În piciorul lui se află un glonte care era destinat lui Castro – afirmă oamenii. Din această cauză, fiind un om așa de curajos, ei consideră că el va fi un demn urmaș al lui Castro. A participat la revoluția din 1959 din motive care atunci i se păreau juste – afirmă el –, căci Batista era un dictator corupt. Ulterior, propaganda castristă i-a exagerat crimele, ascunzînd crimele lui Castro. Arcos, în schimb, nu a fost niciodată membru al partidului și se definește pe sine drept catolic.

În cazul în care cubanezii ar putea acum să-și aleagă un model al transformărilor, el ar fi, cu siguranță, social-democrat liberal. Dar dacă marile întreprinderi ar putea fi privatizate, restituirea micii proprietăți este puțin posibilă, căci, de exemplu, în fiecare locuință din Havana, care a aparținut cîndva unei singure familii, în prezent trăiesc cîteva familii. Oamenii se tem că proprietarul le va lua casele, și Castro profită de această situație.

După părerea mea, Cuba se află în pragul propriei „revoluții din 1989” (adică similară celor din Europa de Est), deoarece acest regim s-a menținut acolo datorită ajutorului economic al Uniunii Sovietice, ajutor care a fost retras – deci totul se prăbușește încet. În prezent, există trei posibilități pentru dezvoltarea viitoare a situației: 1. sistemul se va destrăma; 2. va avea loc o liberalizare de tip sovietic (Castro va deveni Gorbaciov sau Gorbaciov un co-tovarăș de-al său); 3. (după opinia mea, cea mai bună) dacă s-ar ajunge acolo la o revoluție de cafea, pentru că, după părerea mea, oamenii sînt pregătiți pentru aceasta, deci dacă ar ieși în stradă, așa cum s-a întîmplat în Cehoslovacia și Bulgaria, și prin presiunea prezenței lor să conducă la schimbări, care ar atrage și mai mult societatea în acest proces. Consider că acest lucru este posibil tocmai acum.

Traducere de ILEANA BUDIMIR

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista „22” depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.			
Costul abonamentelor pentru cititorii din străinătate:			
	1 an	6 luni	3 luni
– zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
– SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$
sau echivalentul în orice monedă convertibilă.			

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU; Redactori-șefi adjuncți: RODICA PALADE (societate, cultură); GABRIEL ANDREESCU (politic, filosofie, știință); Director artistic: DAN PERJOVSCHI; Secretar tehnic de redacție: ALEXANDRU CRIP; Secretar general de redacție: ION MOISESCU; Șef serviciu social: OANA ARMEANU; Cultură: CEZAR PAUL-BADESCU; Corectură: RADU DOBÂNDĂ; Procesare text: FLORIAN TOROPOC; Șef serviciu difuzare: MIRCEA IONESCU; Difuzare: STELUTA BUTURUGĂ, IOAN CONDOR, VLAD VIERU; Gestionare: CORNELIA NICULAI, ADELA BULGARU; Secretariat difuzare: CRISTINA POPA.

Rubrici permanente: ANDREI CORNEA, N.C. MUNTEANU, HORAȚIU PEPINE, TIA SERBĂNESCU, ILIE SERBĂNESCU (comentarii politice și economice), RALUCA STROE-BRUMARIU, MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică), CEZAR BALTAG (istoria religiilor), H.-R. PATĂRIVICI (escu), DAN C. MIHĂILESCU, MIHAI ZAMFIR, HORIA FLORIAN POPESCU (cronică literară), ERWIN KESSLER (cronică plastică).

Correspondenți interni: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara). Correspondenți externi: WILLIAM TOTOK (Berlin), ADRIAN NICULESCU (Milano), SORIN ALEXANDRESCU (Amsterdam), ION MIRON DĂMIAN (Paris). Tehnoredactare computerizată: „22”. Tipărit la FED.

Manuscrisul nepublicat nu se restituie

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

ISSN-1220-5761